

HOLNAPHOLNAPUTÁN
BUDAPEST

A Duna kulturális fővárosa

VITAI RÁT RÖVIDÍTETT KIADVÁNYA

Szerkesztette
Juharos Róbert

BUDAPEST HOLNAPHOLNAPUTÁN

A SZELLEMI MŰHELYT, AMELYNEK E KÖTET KÖSZÖNHETŐ, SZŐCS GÉZA ÁLLAMTITKÁR HOZTA LÉTRE. E KIADVÁNYT A MUNKACSOPORT ESZMECSERÉI MENTÉN SZÜLETETT DOKUMENTUMOKBÓL JUHAROS RÓBERT SZERKESZTETTE.

BUDAPEST
HOLNAPHOLNAPUTÁN

A Duna kulturális fővárosa

BUDAPEST
HOLNAPHOLNAPUTÁN
A Duna kulturális fővárosa

Kiadó: Fővárosi Közmunkák Tanácsa – Stratégiai Fejlesztő Központ Alapítvány
Felelős kiadó: dr. Juharos Róbert

Együttműködő partnereink:
Építéstudományi Egyesület
Nemzeti Erőforrás Minisztérium
Szeretem Budapestet Mozgalom

Szerkesztette: dr. Juharos Róbert

A szerkesztésben közreműködött: dr. Géczi Dóra

Grafikai tervezés: Sygma Produkció

Nyomda: Demax Művek

Budapest, 2010.

ISBN 978-963-08-0045-7

A MUNKACSOPORT TAGJAI

DR. BECKER GÁBOR DLA – A BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEM ÉPÍTÉSZMÉRNÖKI KARÁNAK DÉKÁNJA
ESZTER ELEMÉR

DR. FINTA JÓZSEF DLA H.C. – C. EGYETEMI TANÁR, KOSSUTH-DÍJAS ÉPÍTÉSZ, AZ MTA R. TAGJA
GERENCSÉR LÁSZLÓ – AZ ÉPÍTÉSTUDOMÁNYI EGYESÜLET ELNÖKE

DR. GULYÁS KOVÁCS GERGELY – A BUDAPEST BUSINESS REGION ELNÖKE

DR. ILLÉS ZOLTÁN – KÖRNYEZETÜGYI ÁLLAMTITKÁR

DR. JUHAROS RÓBERT – ÜGYVÉD, AZ FKT ALAPÍTVÁNY IGAZGATÓJA

DR. NAGY BÉLA – ÉPÍTÉSZ, TELEPÜLÉSTERVEZŐ

SZEGŐ GYÖRGY DLA – ÉPÍTÉSZ, A RÉGI-ÚJ MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET FOLYÓIRAT FŐSZERKESZTŐJE

SZŐCS GÉZA – KÖLTŐ, KULTÚRÁÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁR

TÉTÉNYI ÉVA – ÉPÍTÉSZ

UGHY ATTILA – A VÁROSFEJLESZTÉSI ÉS VÁROSKÉPVÉDELMI BIZOTTSÁG ELNÖKE

TOVÁBBI SZERZŐK

CSÁGOLY FERENC DLA – TSK. VEZ. EGYETEMI TANÁR, KOSSUTH-DÍJAS ÉPÍTÉSZ, AZ MTA LEV. TAGJA

BOTZHEIM BÁLINT – A RÉGI-ÚJ MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET FOLYÓIRAT SZERKESZTŐJE

FARKAS ORSOLYA – SZERETEM BUDAPESTET MOZGALOM

FAZAKAS GYÖRGY – STÚDIÓVEZETŐ ÉPÍTÉSZ

FERENCZ ISTVÁN DLA – EGYETEMI TANÁR, KOSSUTH-DÍJAS ÉPÍTÉSZ

DR. FÜRJES BALÁZS – AZ FKT ALAPÍTVÁNY KURÁTORA, A SZERETEM BUDAPESTET MOZGALOM ALELNÖKE

GU CZOGI GYÖRGY DLA – YBL-DÍJAS ÉPÍTÉSZ

MEZEI GÁBOR – ÉPÍTÉSZ, IRODAVEZETŐ

NOLL TAMÁS – A MAGYAR ÉPÍTÉSZ KAMARA ELNÖKE

TANAI CSILLA – SZERETEM BUDAPESTET MOZGALOM

RADNAI PÉTER – ÚJSÁGÍRÓ, FŐSZERKESZTŐ

SKARDELLI GYÖRGY DLA – YBL-DÍJAS ÉPÍTÉSZ

SZABÓ TAMÁS JÁNOS DLA – ÉPÍTÉSZ

VADÁSZ BENCE – YBL-DÍJAS ÉPÍTÉSZ, IRODAVEZETŐ

VADÁSZ GYÖRGY DLA – KOSSUTH-, YBL- ÉS STEINDL-DÍJAS ÉPÍTÉSZ

Z. HALMÁGYI JUDIT DLA – ÉPÍTÉSZ

ZOBOKI GÁBOR DLA – YBL-DÍJAS ÉPÍTÉSZ

A KIADVÁNYBAN A SZÓCS GÉZA ÁLTAL FELKÉRT SZAKÉRTŐI MUNKACSOPORT GONDOLATAIT FOGLALTUK ÖSSZE, VITAINDÍTÓ JELLEGGEL. A KIADVÁNY SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNYEKET TARTALMAZ, A BENNE FOGLALTAK NEM MINŐSÜLNEK SEM PÁRTPOLITIKAI PROGRAMNAK, SEM KÖZHATALMI SZERV PROGRAMJÁNAK VAGY ÁLLÁSFOGLALÁSÁNAK.

Előszó

Mint a Mátrix-filmekből tudjuk, hatalmas poliszok működhethetnek majd a föld mélyén is, de voltaképp magára az univerzumra is előbb-utóbb mint valamilyen végtelen várossá szervezett, strukturált halmazra tekinthetünk, legalábbis képzeletben és elviekben.

Egyelőre.

Budapestnek – hogy a magyar állam ne váljon a továbbiakban „Budapestországga” – meg kell vonni a határait. A külsőket és a belsőket is. Csak így érhető el, hogy visszataszító megapolisz ne váljon belőle, egy szervetlen elemekből esetlegesen improvizálódott, amorf, hamis, terpeszkedő, szétesett, urbanisztikai és esztétikai roncsokkal teli, lelkét elveszített város-zombi. A klasszikus értelemben vett városokat – kevés kivételtől eltekintve – nem tervezték. Maguktól, spontánul, „őszintén”, az „ahogy lehet” logikáit követve nőttek-növekedtek, gazdagodtak formában és szellemben, mígnem elérkezett az ipari forradalom és az általa az emberiségre szabadult tömegesség. Ez új dimenziókba helyezte a kérdést: hol vannak a (városok) növekedési határai? És: mennyit engedhetünk be az óvárosokba, a klasszikus centrumokba az ipar, az üzlet, a reklám, a túlnépesedés, a turizmus nyomása alatt keletkezett alakzatokból és képletekből? A gyárak népe, az irodaházak dolgozói, az agrár-népesség, a turistainvázio hogyan integrálható évszázadokkal korábban kialakult terek szerkezetébe, hogyan képes alkalmazkodni (és hogyan nem), miként találja meg a helyét ezekben, mint ott élő vagy oda (dolgozni, szórakozni, gyógyulni) bejáró, esetleg ott magának örök nyughelyet kereső, a városban, a városból élő vagy azt csak időnként elárasztó tömeg?

Egy kis szellemi műhely töpreng már hónapok óta ezeken a kérdéseken. Annak a Budapestnek a körvonalait keresik, amelyben unokáink fognak élni, amely nemzetünk és Európa büszkesége lehet szépsége, egyénisége, lelkének vonzereje által. Amely ötvözta, szintézisbe hozta, integrálta az egyes korok, korszakok, stílusok értékeit, szimbolikáját, történelmi, szakrális és spirituális üzeneteit. Kijavítom az igeidőket, lehet helyett legyent írok, az ötvözta és társai helyett pedig azt, hogy ötvözze, hozza szintézisbe, integrálja. Mert ahhoz, hogy mindez sikerüljön, szükséges egy elhatározott szándék, egy már a mai naptól érvényes elszánás, egy imperatív igemód. Ezért verődött össze ez a kis csapat, ezért töri e kérdéseken a fejét, ezért dolgozott ki olyan jövő idejű képleteket, amelyek a prognózis, a tervezés, a látomás és

az álmodozás szerves keverékei. Budapest harminc pontja, illetve téregyüttese az a harminc városképi horgonypont, amelyeknek meg kell határozniuk a jövőendő főváros valóságos és átvitt értelmű, szellemi sky-line-ját, egyszerűbben: identitását. Meghatározniuk, hogyan értve ezt? Kulturálisan persze, hogyan máshogyan. Ezeknek a helyszíneknek a hálójá, ennek körbejárása, kidolgozása, értelmezése, az összefüggések, a kölcsönhatások, az együttes üzenetek jövőbeli, de a különböző múltakból táplálkozó polifóniája – nos, ez az a vállalkozás, amelynek mint kihívásnak, mint feladatnak, mint szakmai kötelességnek kívántunk megfelelni, az itt olvasható ismeretek, elgondolások, elképzelések és konklúziók papírra vetésével.

(És ha majd eljutunk egyszer a részletekig, akkor szeretném kifejtetni azt is, miért javasolnám, hogy az új főváros egy nagyobb negyedének – pl. mondjuk Csepelnek – a tervezését bízjuk rá teljes egészében Makovecz Imrére.)

És ha mindezt a valóság majd felülírja? Ha egészen máshogyan és másképpen alakul majd Budapest jövője? Akkor mi van?

Akkor annál rosszabb a valóságnak – élhetnénk egy cinikus parafrázissal. A cinizmus mögött azonban változatlan meggyőződésünk maradna, hogy a főváros, az ország és a nemzet, saját kultúránk és az európai kultúra, mindenekelőtt pedig Budapest lakói akkor járnának jól, ha látomásaink, vagy legalábbis nagyobb részük, megvalósulnának.

Szöveggyűjteményünket természetesen vitaanyagként tekintjük.

Szócs Géza

Ez a kötet vitairat. Szócs Géza barátunk kezdeményezésére munkacsoportot hoztunk létre, amelynek eredményét termékeit, gondolatait a szerkesztő egybeszerkesztette. A munkacsoport ezt a feladatát a vita után folytatni kívánja, célja a vita és a szakmapolitikai gondolkodás elősegítése, a stratégiai várospolitikai és kulturális fordulat elérése.

A szerzők jelen kötet bevezetőjében összegzik, hogy mit gondolnak Budapestről, a nemzetstratégiai fontosságáról, a Dunáról, a kultúráról, a város pozicionálásáról és a kulturális városfejlesztésről, amivel gondolatritmust kívánnak adni a kötetben foglalt írásokhoz. Kötet a kötetben, összegzés javaslatokkal.

A következő fejezetek tartalmazzák azt az elméleti, történeti megalapozást, azokat a háttér-tanulmányokat, amire a szerzők a javaslataikat építették. A vitairat szól a stratégiai építkezés szükségességéről, módszertanáról, lehetőségekről és perspektívákról, ugyanakkor nevesít számos projektet, amelyek egy elkötelezett kulturális stratégiai gondolkodásba *illenek*.

Juharos Róbert szerkesztő

AJÁNLÁSOK

Tiszta szívvel ajánlom megtisztelő figyelmükbe a Fővárosi Közmunkák Tanácsa – Stratégiai Fejlesztő Alapítvány gondozásában megjelent nagyszabású összegző munkát, amelynek célja a Budapestről való stratégiai gondolkodás, építő vita.

Köszönet a szerzőknek, a munkacsoportnak. Sok sikert, erőt, kitartást a megvalósítóknak.

Petykó Zoltán
az FKT Alapítvány elnöke
a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség elnöke

A város az emberért – Védőbeszéd a városi élet mellett címmel 1978-ban jelent meg Magyarországon Paulhans Peters könyve. Abban az időben a könyv elkerülte a döntéshozók figyelmét, javában folyt az építési technológia vezérelte „városfejlesztés”, majd azt követte a profitorientált „városfejlesztés”. Egyik módszer sem oldott meg semmit, ma már azt látjuk, hogy „amit fejlődésnek hittünk, az nem volt más, mint bomlás”.

Figyelemre méltó tanulmánygyűjtemény, elképzelések leltára született ebben a kiadványban. Civil szereplők, építészek, jogászok és más, Budapest fejlődéséért elkötelezett emberek fejtik ki gondolataikat, és ajánlják a politika figyelmébe: hogyan lehet újra az embert állítani a városfejlesztés középpontjába.

Újra olyan várost építeni, amelyre igaz: „A város az emberért”.

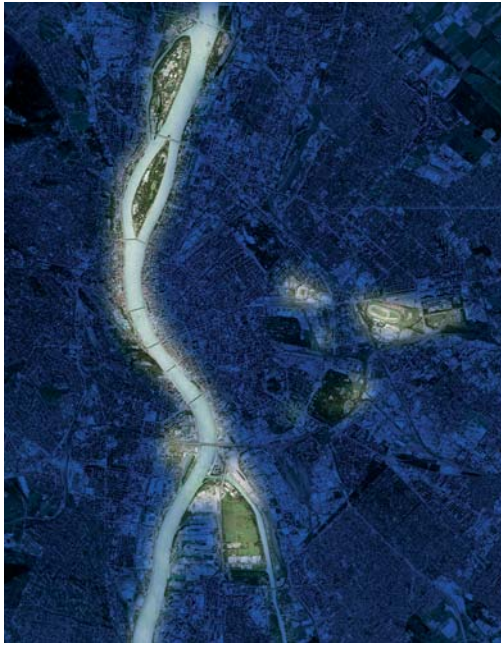
Noll Tamás
a Magyar Építész Kamara elnöke

UAST

A DUNA
KULTURÁLIS
FŐVÁROSA

BUDAPEST

JÖVŐKÉPÜNK A DUNA STRATÉGIA

Városfilozófiai, nemzetstratégiai alapvetések tételezése Pozicionálás

Finta József, Nagy Béla, Juharos Róbert

TÉZISEK A KULTURÁLIS VÁROSFEJLESZTÉSÉRŐL, VÁROSÉPÍTÉSZEZRŐL

A kultúra szerepéről

Budapest a Duna fővárosa, kulturális főváros, európai térségi központ. A Kárpát-medence és az ősszmagyarság kulturális és gazdasági centruma, fővárosa, melyet tradicionálisan a befogadás, az értékmegőrző konzervativizmus és a sokszínű polgári progresszió szimbiózisa jelleméz. Együttesen van jelen Hamvas Béla öt géniusza: a polgárosodott Nyugat, a mediterrán Dél, a ködös Észak, Kelet sztyeppéi és Erdély. Ez a hely szelleme.

Budapest ebben az értelemben is multikulturális város, ami predesztinál. Betöltésre vár a Híd-szerep, szimbolikusan és a maga geostratégiai valóságában. Kompország, ahol a feladat ma már nem a nyugati parton való kikötés, hanem a kulturális értékek folyamatos szállítása. A kulturális misszió, az a szerep, amely nemcsak elfogadtat és támogatást igényelhet Európában, hanem az európai processzus mozgatójává, aktorává emelheti fővárosunkat. Budapest olyan kreatív milió, amely kulturális gazdasága, vonzereje, és az erre ráépülő tudásközpontja, kereskedelme révén a nemzet fővárosa a perifériából ismét erős centrummá válhat.

A város nemzetstratégiai szerepéről

Új városegysítésre van szükség! Budapest legyen több mint egy város. A Nemzet szíve, fővárosa, nemzetstratégiánk vezérfonala, az öreg kontinens közép-európai központja – ahogy annak idején a Monarchiában is felnőtt Bécs mellett, mint egy második központ –, a térség kulturális fővárosa. Nekünk, magyaroknak Budapesten kívül nincs más, az európai folyamatokra ható, turisztikai vonzerő és a ráépülő kulturális gazdaság, kereskedelem szempontjából releváns termékünk, mint ez a város.

A kulturális gazdaságról és a ráépülő kereskedelemről

Kulturális gazdaság, gazdaságélénkítés, turisztikai vonzerő. Vonzerő gazdaság, rendezvény- és eseményturizmus, a dinamikus városfejlesztési szempontokat és nemzeti sajátosságainkat szem előtt tartó protekcionista kereskedelemfejlesztés igényével. Érvényesüljön az ókori mondás: a város addig ér, ameddig kereskedik.

Kulturális turizmus: a tudás (oktatás, képzés) mellett a kultúra, a művészetek (múzeumok) vagy maga a város, mint a „tárgyasult kultúra” lehet olyan transzfer termék, mely nem mozgatható, aminek használata megkívánja a fizikai jelenlétet.

Sportturizmus: éppen a város fekvése és sportmúltja miatt fontos a megerősítése. Budapest szinte minden sportágban rendezett már valamilyen világversenyt, előkelő helyet foglal el a nemzetek versenyében.

Kiállítási vagy vásárváros: Budapest földrajzi pozíciója indokoltá teszi, hogy rendelkezzen egy európai léptékben is versenyképes, a város elérhetőségének megfelelő színvonalú kiállítási és vásárvárossal.

A Diákváros

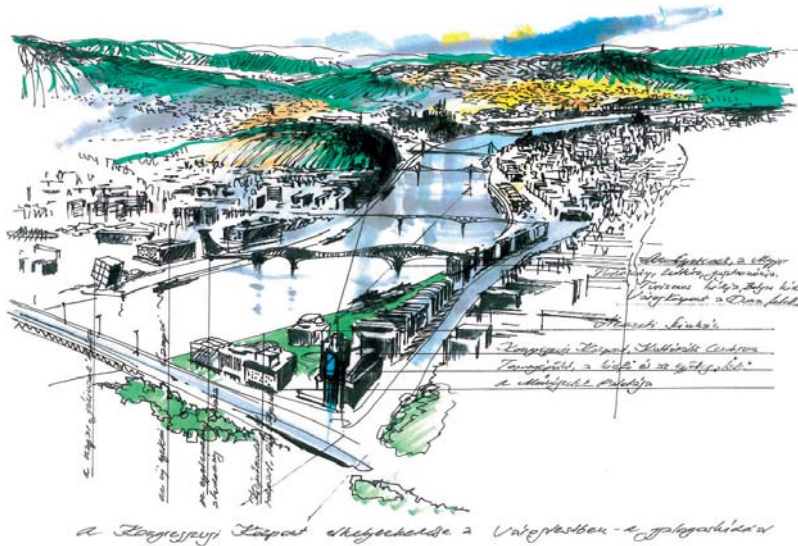
Az üde, friss kulturális vonzerő, étellel teli örökség, a progresszív szellem, kultúra és életmód együttese nélkül nincs diákváros, ami nélkül nincs kulturális városfejlesztés, nincs utánpótlás és nincs hiteles kitörési szándék. Ezért a Diákváros projekt Budapest lüktető ereje kell, hogy legyen. A hely szelleme otthon az itt tanulóknak, itt élőknek, és hiteles kulturális, turisztikai vonzerő az idelátogatóknak.

A város, mint a polgári demokrácia alapintézménye

A városi környezet formálásának nyelve – demokratikus processzusban alakítható, formálendő, melynek biztosítéka a választék – az életmód, a munka, a közlekedés, a kultúra és a rekreáció terén. Ügyelni kell arra is, hogy a városi élhetőség kérdéseivel ugyanolyan súllyal foglalatoskodjunk, mint azon célkitűzések, fejlesztési célok meghatározásával, amelyek a várost versenyképesé teszik a minőségi befektetések, a turizmus és a kereskedelem térképén.

Európa és a Duna Kulturális Belvárosáról

Főváros valódi, a hely szellemét közvetítő belváros nélkül nem létezhet, urbanisztikai képtelenség. A Történelmi Belváros a Duna Kulturális Főváros szerep helyszíne. Az akupunktúraszerű urbanisztikai kezeléseknél a város és a városrészek szívére, ütőereire kell koncentrálniuk. A történelmi belváros alatt a Duna mindkét partját értjük, és a Nagykörúton belüli teljes pesti területet, ideértve az Andrássy út teljes hosszát, mely területet világörökségi várományi területnek nevezünk. Ha azt szeretnénk elérni, hogy az általunk a Duna fővárosának tartott

Budapest a térség Fontos Helyévé váljon, akkor mindenképpen a már meglévő három alappillére – a Dunára (hídfo, alappillér, tengely, Leitmotiv), a város Világörökség részére (a Budai Vár, Andrassy út, Nagykörúton belüli Nagybelváros és Duna-partjai) és a Zöld Budapestre – kell építenünk.

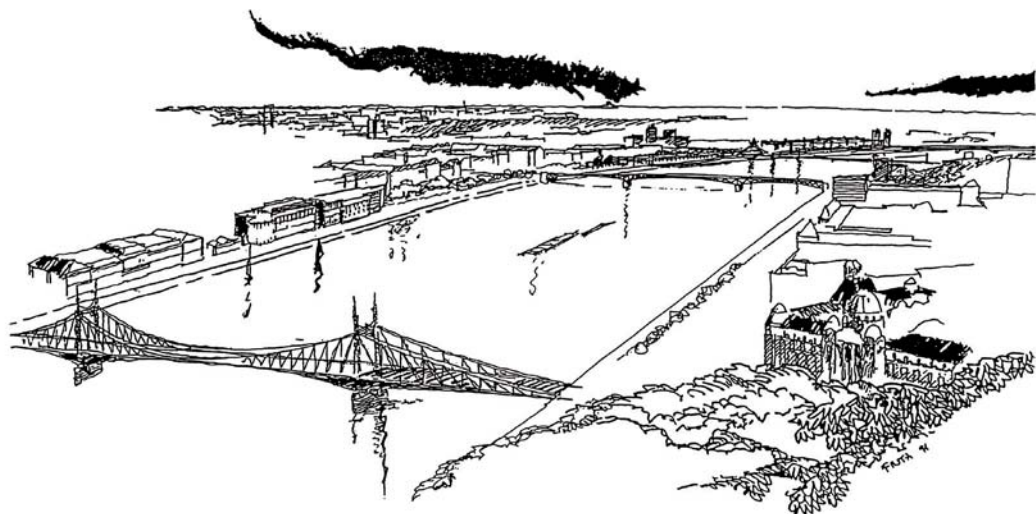
A Duna (funkcionálisan) közlekedési és turisztikai attrakció szimbiózis, a polgár, a folyó és a mindkét partján megvalósuló kulturális beruházások (Budai Korzó, Várkert Bazár, Fürdőnegyed, szigetek, Nemzeti Színház, MŰPA vonzáskörzetében megvalósuló kulturális fejlesztési terület, Közraktárak) fejlesztéseinek folytatását igényli.

A világörökségi helyszínek közül például a Nagykörút és a körúton belüli területek belvárosi, csökkentett forgalmú, vagy autómentes sétáló, kulturális, kereskedelmi, üzleti, és turisztikai funkciót kapnak. Kiemelt fejlesztési terület a Terézváros mint kulturális negyed, és a Belső Józsefváros Palotanegyede (Európa Belvárosa Program). Meg kell teremteni a kapcsolódást a már futó programokhoz (Budapest Szíve Program, Európa Belvárosa Program, Nemzeti Színház, MŰPA kulturális fejlesztési terület, Közraktárak). Az Andrassy út és a Nagykörúton kívüli kapcsolódó területek alkalmasak új kulturális nagyprojekt megvalósítására a Podmaniczky utca melletti egykori kormányzati negyed helyett. Ennek a területnek a bekapcsolása a város élő szöveteibe, urbánus térbe helyezése nagyon fontos feladat. A Zöldváros Program lényege a folyóparti Budapest, a Zöld Budapest, az élő terek Budapestjének kialakítása.

BUDAPEST

HOLNAPHOLNAPUTÁN

A Duna kulturális fővárosa

Budapest Fontos Hely

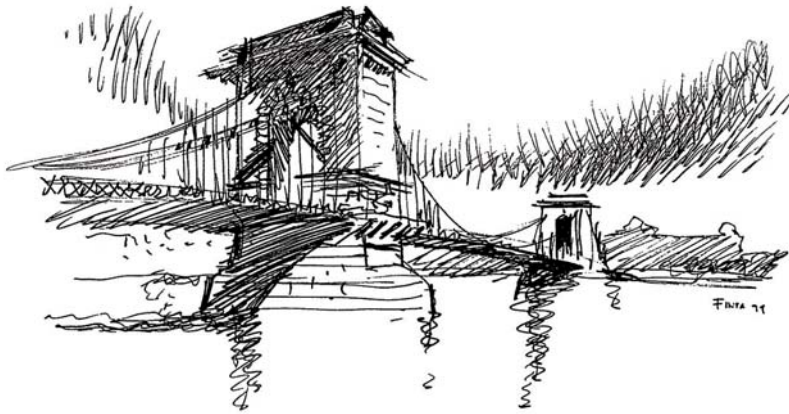
Finta József

AZ A BUDAPEST, AMELYET MA IS SZERETÜNK, AMELYBEN MA IS JÓ ÉLNI, S AMELYET A VILÁG EGYIK LEGSZEBB VÁROSÁNAK TARTUNK, AMELY AZ EKLEKTIKA–SZECESSZIÓ „LEGTÖMÖREBB” DEKLARÁCIÓJA EURÓPÁBAN, A XIX. SZÁZAD FORDULÓJÁN ALAKULT KI BÉCS ELLENSÚLYOZÁSÁKÉNT S A KÁRPÁT-MEDENCE FŐVÁROSÁKÉNT.

Eme pozíciójához igazodott léptéke, e pozíciót szolgálta akkoron nagyon is modern szabályozási rendszere, ezt szolgálták középületei, szolgáltatási – oktatási, egészségügyi –, azaz komplex működési struktúrája. Hozzá kell tenni, hogy Budapest működésébe, e működés háttéréként beleszóltak a Kárpát-medence akkori nagyvárosai: Pozsony, Kassa, Kolozsvár, Nagyvárad, Brassó, vagy akár Zágráb, Újvidék. Az ország egész út-, vasúthálózata egy fővárosfókuszra épült, s ez a fókusz kiválóan működött az I. világháború végéig. A város innovációja a 30-as években indult meg, elsősorban a nagy volumenű lakásépítésekkel. Jól ismerjük azokat az elképzeléseket, amelyekkel az akkori Közmunkatanács teljesen átstrukturálta, átépítette volna a várost, ha nem jön a II. világháború tragédiája, és az ebből származó pusztulás. Az ezt követő 5-6 évtized már a jelenünk, s a főváros immáron (minden szépsége, adottsága mellett – vagy ellenére) egy 10 milliós, meglehetősen szegény ország központja lett (építési-igazgatási anomáliáiról, tévútjairól most ne beszéljünk).

Ha Budapest jövőjéről esik szó, nem lehet ezzel kapcsolatos bármely cselekedetünket elvonatkoztatni azoktól a változásoktól, amelyek az egész világot átformálták: az információs robbanás megannyi hatása, a totális motorizáció, a média új szerepe. Ugyanakkor nem lehet elvonatkoztatni azoktól a társadalmi–politikai változásoktól, amelyek nálunk és közelünkben (pl. a Balkánon) végbementek, valamint a kontinensek közötti erőviszony-átrendeződésektől sem.

Szerencsétlen GDP-nk, eladósodottságunk ellenére (vagy talán éppen ezért) az ország és a nemzet jövője sok tekintetben attól függ, hogy a kontinens fontos helyévé válhatunk-e, Budapestből Közép-Európa egyik centrumát, kulturális fővárosát lehet-e formálni! Ha fővárosunkat egy olvadó lakosságú – lassan tízről nyolcmillióra csökken – ország szép, lakható, kellemes központjaként kezeljük csak, miközben mellettünk kinő egy Bécs–Pozsony metropolisz Győrre terjedően, akkor ennek gazdasági helyzetünk is nagy kárát látná. A Fontos

Helyre jön a pénz, a tőke, az ENSZ-EU-UNESCO hivatalok, idejönnek énekelni, játszani a világ nagy művészei, zenekarai, társulatai, kiállításai, működne a magyar turizmus, a gasztronómia, nagy kongresszusok helye lehetnének. Ez az eleven élet a helyi polgárság eleven élete, gyarapodása is lenne, amely gyarapodás magára húzna egy elit oktatást, egészségügyet, múzeumi hálózatot – amiként ez pl. Barcelonával történt! Éppen ezért az a meggyőződésem, hogy a kormánynak, a főváros új vezetésének, új főpolgármesterének nem lehet kevesebb célja, mint e közép-európai centrum, Fontos Hely megteremtése!

E Fontos Hely azonban nem (csak) új és fontos projektekből áll. Egy nem működő város ugyanis úgy nyelné el a legszebb projekteket is, mint az iszap a beledobott kavicsot, kiölné minőségteremtő, innovatív hatásukat.

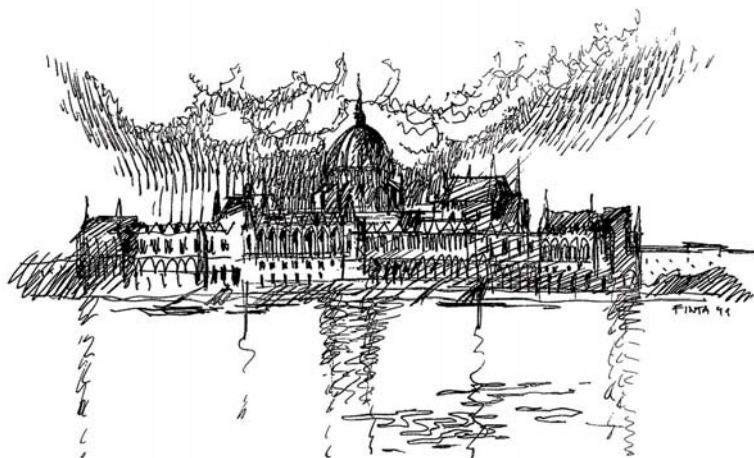
Bármilyen projektekről is beszélünk, bármilyen mű projektlistát is készítünk (és prezentálunk) a jelenben és a jövőben, gondolkodni Budapest egészében kell; abban, hogy az adott-tárgyalt projekt milyen funkcionális bővítést, milyen új minőséget, értéket, életindukciót képvisel és teremt a város (és az ország) életében.

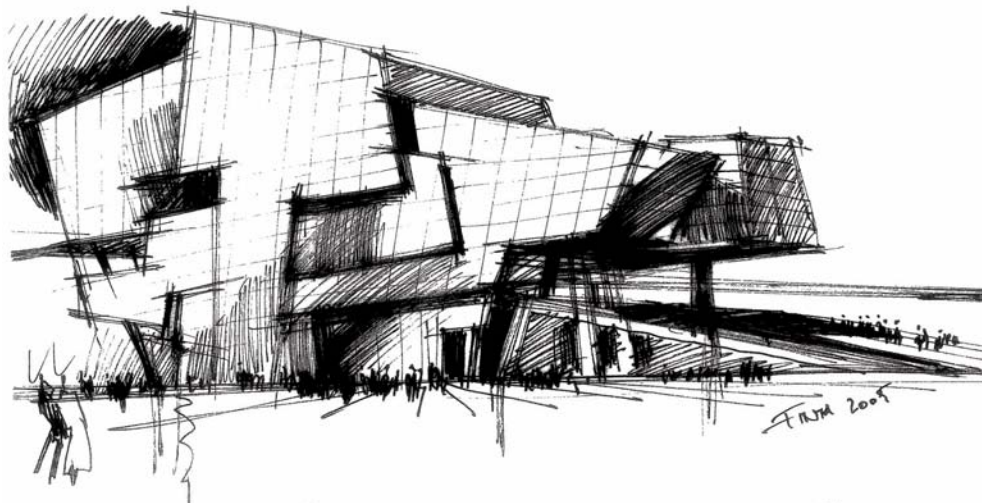
Nyilvánvaló, hogy vannak olyan komplex problémái a fővárosnak, amelyek megoldására folyamatosan gondolni-figyelni kell, s ez nem egy projektszemlélet kérdése. Ez a város működése, közigazgatási-önkormányzati (strukturális) modernizálása. Például a közlekedés ügye (felszíni, metró, elővárosi vasúti hálózat, vasúti csatlakozások, repülőtéri kapcsolatok, gyalogos zónák, kerékpárutak stb. problémahalmaza, a folyami közlekedés intenzifikálása, annak európai kapcsolataival stb.). Ilyen téma a rakpartok kérdése is: milyen célt szolgálnak az alsó rakpartok, hogyan lehetne a gyalogosokat a víz közelébe vinni, miként épülhet újra rá a Belváros a Dunára. Egy egységként kezelendő (urbanisztikai-építési-fenntarthatósági-energetikai) kérdés a Belváros – az eklektikus Budapest – rehabilitációja, a lakótelepek vitalizációja és felújítása, a külterületi városcentrumok építése (kultúra, kereskedelem,

gasztronómia, zöldterületek). Mindezen kérdésekről akkor és úgy lehet tárgyalni, ha fel tudna állni egy Közmunka Tanács-féle hivatal, amely kellő felhatalmazással, hozzáértéssel tudná szervezni a város egészségének fejlesztését.

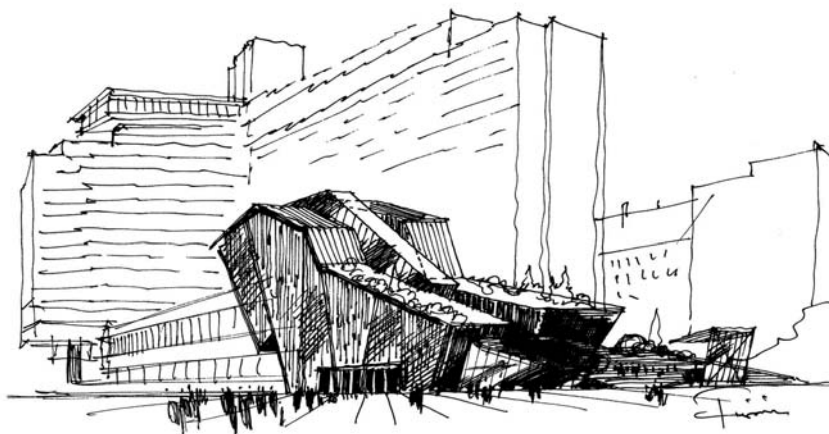
Egy világos célmegfogalmazás híján nem lehet – kizárólag projektszemlélettel – építeni a várost, még akkor sem, ha egy-egy projekt valóban nagy hatással bírna a város (ország) életére. Nagyon fontos kérdés például, hogy mit akarunk Budapesttel kezdeni, milyen európai szerepet szánunk a fővárosnak, milyen üzleti és uniós lehetőségeink lehetnek e fejlesztésekhez. Mert a cél: az élhető hely, a Fontos Hely, és a kulturális centrum-pozíció elérése.

Budapest öröklött térstruktúrája, természetes és épített környezete önmagában is kiváló adottság, a Duna formája-léptéke-hangulata, s a ráfűződő város egésze páratlan Európában és a világon. Ezt a térstruktúrát, ezt az örökséget kell innoválni, és bátran továbbépíteni, annak érdekében, hogy az új építések intenzív városi (polgári) életet indukáljanak, de ne csak a centrumban, hanem a város egész testében. Külön adottság a folyó, amely eleve olyan lehetőségeket kínál rakparti területein, amely lehetőségek kihasználásával kötelező élnünk. A folyóparti Budapest, a Zöld Budapest, az Élő Terek Budapestje az, amely ezt az életindukciót megteremtheti, amely új kereskedelmet, új turisztikai célokat, új gasztronómiai kínálatot fogalmazhat meg, s ezzel együtt új tudományos-oktatási-kulturális-gazdasági koncentrációt is hozhat a városba. Amennyiben a város ezt a kultúraorientált jó életet kínálhatja, biztosíthatja Európa és a világ felé, akár növekedése is biztosított, gazdasági ereje nőhet, s ahogyan írásomban annyit emlegettem, Fontos Hellyé válhatunk. Más, ennél szerényebb célja nem lehet jövőépítésünknek, mert egy jóval visszafogottabb célmegfogalmazás csökkenő, negatív pályára állíthat országot, **várost!**

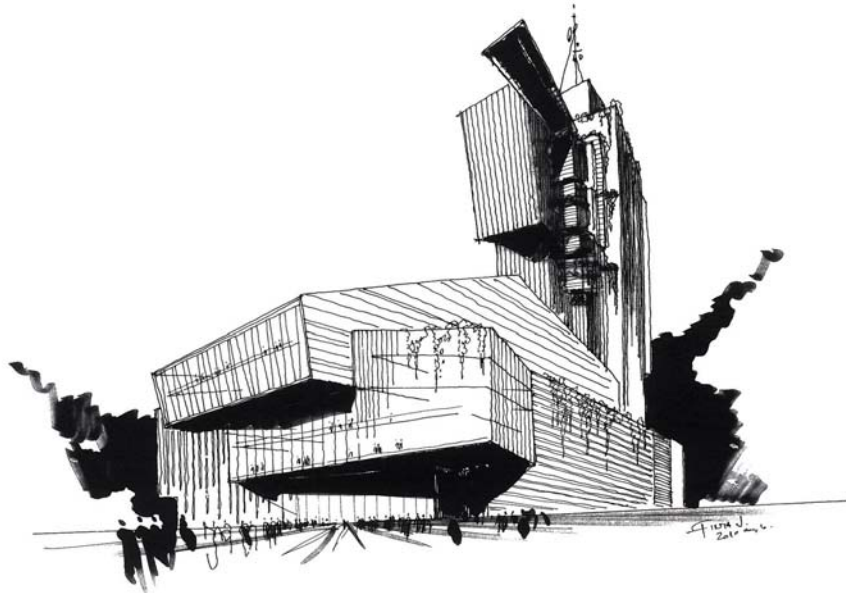

Duna-múzeum, info-box a Duna-parton - projekt. 2005

INFO-BOX ÉS TURISTA KÖZPONT, DUNA-MÚZEUM
A Részpostai u. Dunai hívezetése,

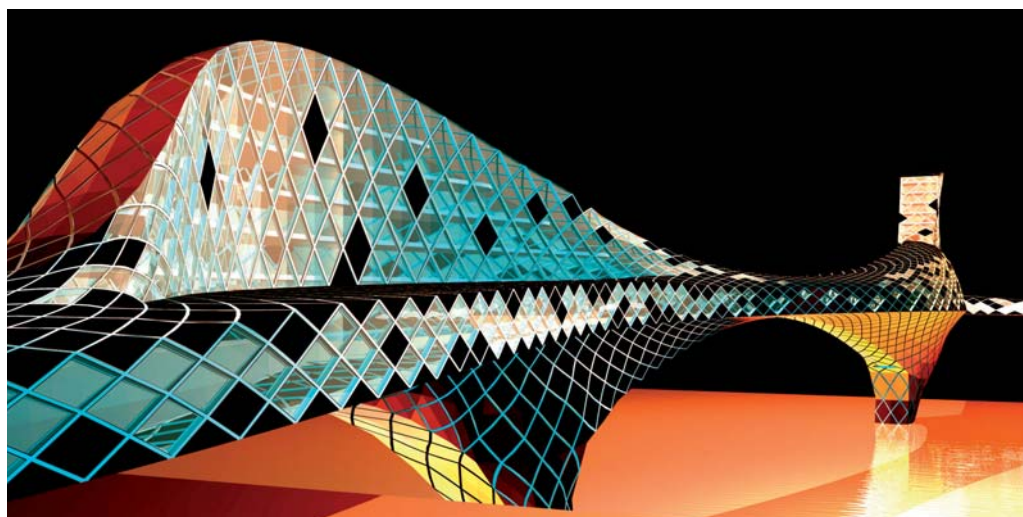
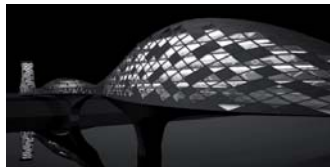
Kongressus Tözpont of Metro-törvény a Millenniumi Városlépcsőnél (Finta János, 2010 aug.)

BUDAPEST HOLNAPHOLNAPUTÁN

A Duna kulturális fővárosa

A Duna Stratégia és ezen belül a budapesti program, a Duna Főutca új teret nyit a kultúrafejlesztés és a kulturális együttműködés számára. A Duna Főutca projektben a befogadó természeti energiának és az épített környezet aktív energiájának egyensúlyára törekszünk, melyhez a víz, mint életszimbólum nyújtja a társadalmi háttérrel. A vízhez való vonzódásunk miatt tekinthetjük a Dunát egy emocionális projekt gerincének.

Stratégiai programcélkitűzések

Juharos Róbert, Nagy Béla

STRATÉGIAI TERVEZÉS

A KÖZÉP- ÉS HOSSZÚTÁVÚ PROGRAMCÉLKITŰZÉSEK MEGHATÁROZÁSÁNÁL, PROJEKTLISTÁK ÖSSZEÁLLÍTÁSÁNÁL A MAGASABB SZINTŰ KÖZÉRDEK MEGJELENÍTÉSE, A KULTURÁLIS VÁROSFEJLESZTÉS, A VÁROS KITÖRÉSI PONTJAI, A KÖRNYEZETTUDATOS FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS, A KREATÍV MILIÓ SZEMPONTRENDSZERÉNEK ÉRVÉNYRE JUTTATÁSA FONTOSABB SZEMPONT KELL, LEGYEN, MINTHOGY A MEGVALÓSÍTÁSHOZ VALÓ FORRÁSOK A DÖNTÉS-ELŐKÉSZÍTÉSKOR RENDELKEZÉSRE ÁLLNAK-E. A TUDATOS KOMPLEX, INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA ÉS AZ ARRÁ ÉPÜLŐ RENDEZÉSI TERVEK MEGLÉTE ÖNMAGUKBAN IS OLYAN TERVEZETT ÉS MODELLEZHETŐ INGATLANFELÉRTÉKELŐDÉSHEZ VEZETHETNEK – A BEFEKTETŐ BIZTOS LEHET, HOGY AZ UTCAKÉP MEGVÁLTOZIK, JAVUL, ÉS A PROJEKTJE NEM ELSZIGETELT FOGHÍJFEJLESZTÉS MARAD -, AMELYEK FORRÁSBŐVÍTÉSI LEHETŐSÉGET JELENTHETNEK A KÖZÖSSÉGI FEJLESZTÉSEKHEZ.

Duna Stratégia

A Duna, az Európát – a Duna-Majna-Rajna víziút révén ténylegesen – átszelő folyó nevének hallatán kialakuló képzeleteink nem írhatók le vízhozamokkal és térképi kódokkal. A Duna meghatározó szerepet játszik Budapest és Magyarország, sőt a teljes Duna Régió fejlődésében. A különböző kultúrákat összekötő folyó a hozzátapadó kulturális, gazdasági és történelmi kötődések következtében több mint egy földrajzi név. A Duna egyszerre az ökológiai rendszer szinonimája, természeti erőforrás, ásványkincs, értékes flóra és fauna, vízbázis, energiaforrás, de kommunikációs csatorna is, a turizmus mozgástere és vízi út, szállítási lehetőség, egyben gazdasági feltétel, munkahelyteremtés, termelési, település- és területfejlesztési lehetőség. Az Európai Unió a Balti Régió mintájára kijelölte a Duna Régiót, és megkezdődött az Európai Duna Régió Stratégia (EDRS) kidolgozása. Európa térségi tagozódásának megfelelően a Duna-régió az EU térbeli szerkezetének egyik meghatározó térsége, mely összekapcsolja a Duna vízgyűjtő területének államait, nemzeteit és kultúráit. A jövőben a Duna-régió tényleges szervezési szerepet kaphat az Európai Unió e térségének fejlesztésében, szervezésében. Ehhez azonban elengedhetetlen egy vezérfonal, a célok eléréséhez szükséges feladatokat komplex rendszerbe illesztve kezelő stratégia kidolgozása és elfogadása. Ez az Európai Duna Régió Stratégia (EDRS).

Magyar Géniuszok Háza
látványterv

A CET a XXI. század ikonépülete a Duna partján
tulajdonos: Budapest
tervező: Kas Oosterhuis

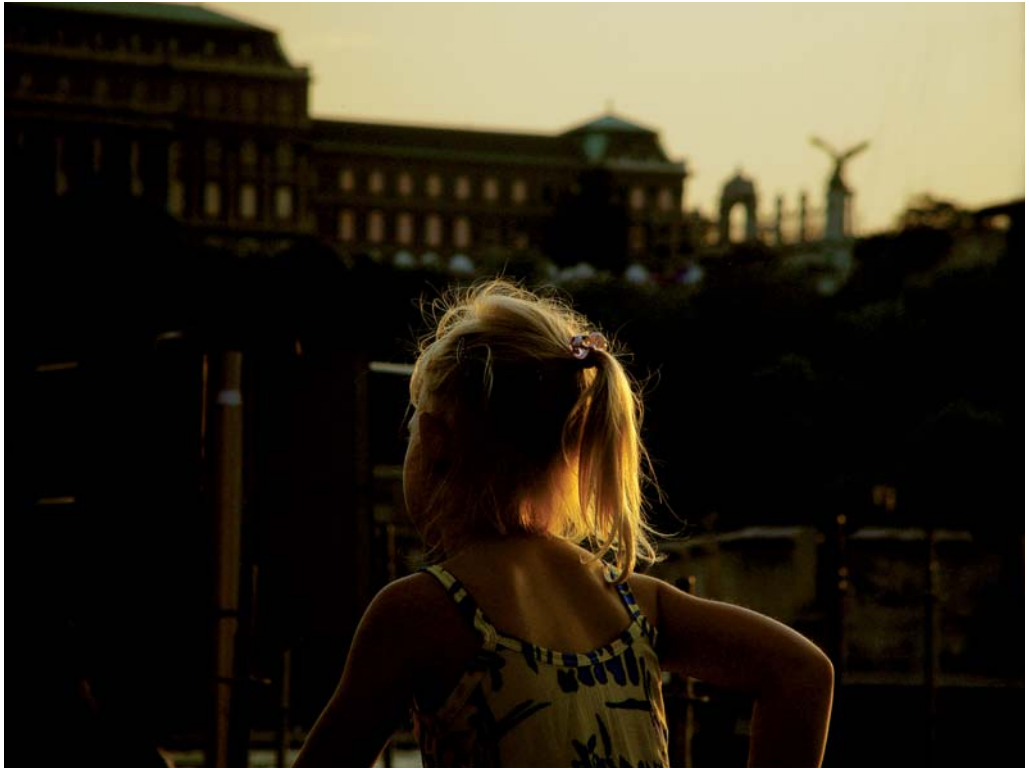

fotó: Milorad Krstić

Világörökségi projektek

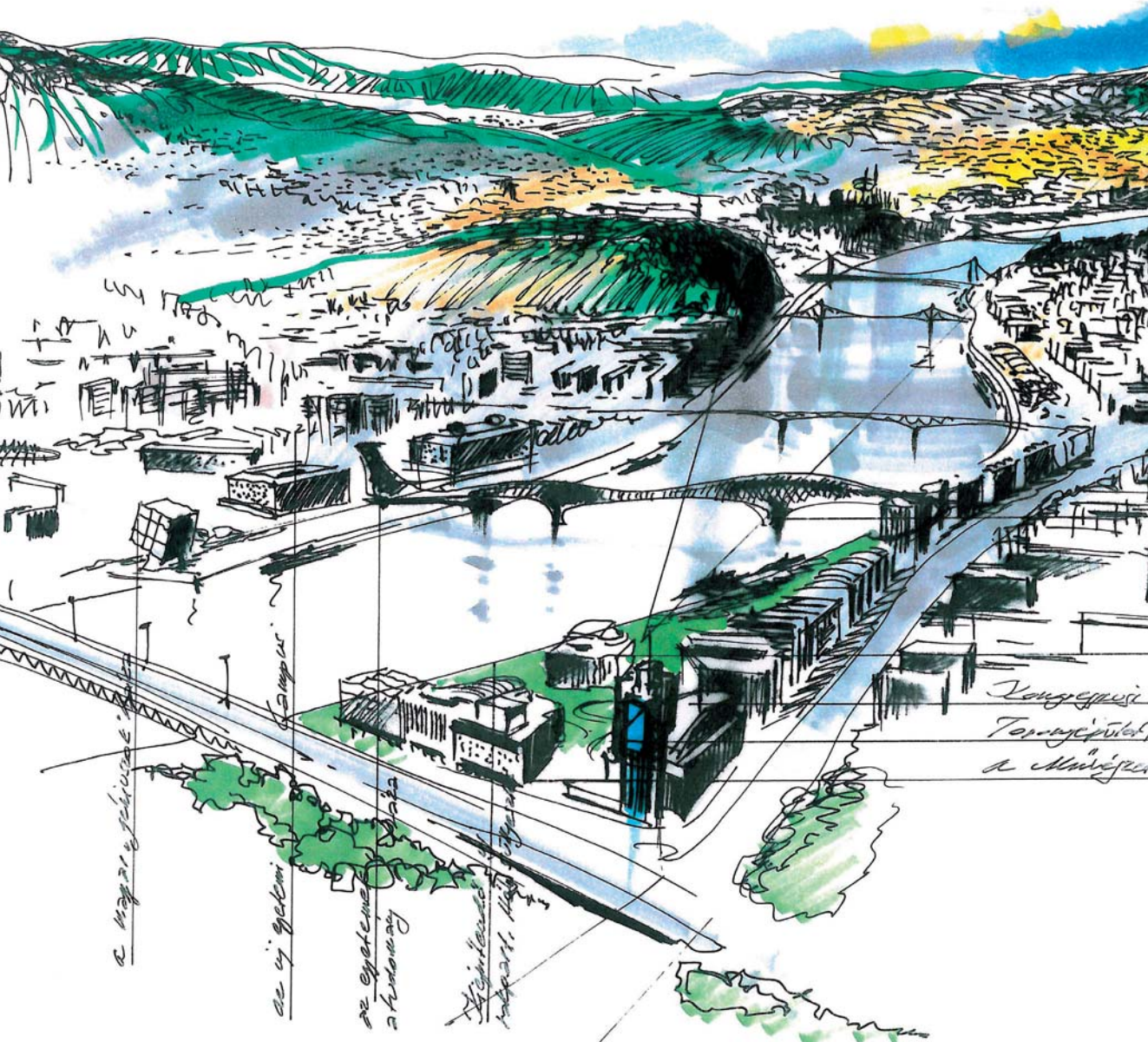
Budapest városszerkezeti megújulásának egyik alapeleme a városrészek városszerkezeti adottságainak megfelelő fejlesztések meghatározása, körvonalazása. A belső városszag – Budapest Hungária körúton belüli része – Budapest építészeti arculatának egyik meghatározó területe, magja. E terület kulturális öröksége vitathatatlanul e városrész karakterének meghatározó eleme. Természetesen az a térség nem homogén és nem is tekinthető annak. A Világörökség és annak pufferterületei kiterjesztve (MJT) többek között olyan városképi arculatformáló elemekre, mint a Nagykörút egésze, a Nagykörúton belüli területek Pesten és Budán, vagy egyes villanegyedek, városias lakóterületek és a Margitsziget. Természetesen ezeken a területeken is folytatni kell a városi innovációt, a strukturális megújítást, de itt a történeti értékek prioritása mellett kell megvalósítani a szerkezeti átalakításokat. Az értékek megfelelő felmérése és egy kiszámítható szempontrendszer kidolgozása és alkalmazása esetén a fejlesztők, a tulajdonosok maguk is meghatározhatják mozgásterüket egy-egy fejlesztés előkészítése során. A belső városszag karakteradó építészeti együttesei, épületei egy kultúrtörténeti kontextusban nyerhetik el végső helyüket.

fotó: Milorad Krstić

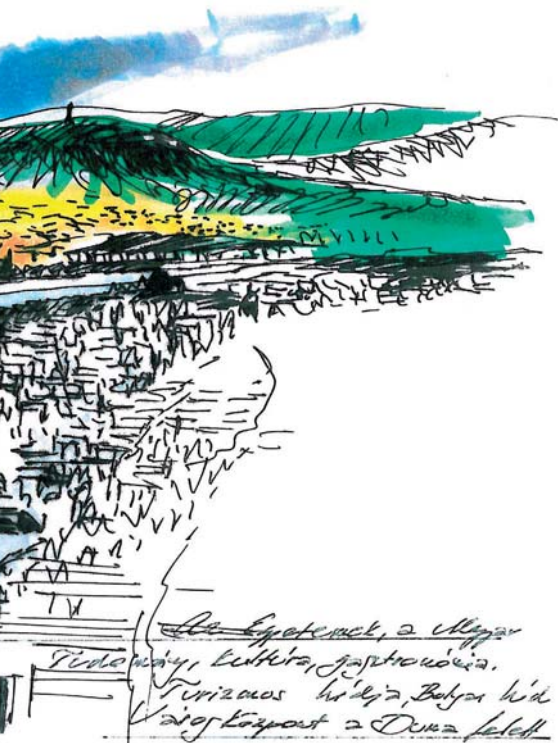
Cél a világörökségi törvény megalkotása, a világörökségi projektek definiálása, a világörökségi helyszínekre vonatkozó várományi lista kiterjesztése, és a megvalósításhoz szükséges világörökségi intézményrendszer (szakmai döntéshozó fórum és ügynökség) felállítása. Feladata a világörökségi projektek stratégiai terveinek kidolgozása (ha van FKT, akkor vagy azzal együttműködve, vagy e feladatokat hatáskörébe utalva).

A világörökségi projektek – Budai Vár, Belvárosi Duna-part, Andrassy út, Körúton belüli területek (várományi lista) – célja a világörökségi törvény megalkotása, a világörökségi projektek definiálása, a világörökségi helyszínekre vonatkozó várományi lista kiterjesztése és a megvalósításhoz szükséges világörökségi intézményrendszer – szakmai döntéshozó fórum és ügynökség – felállítása, melynek feladata a világörökségi projektek stratégiai terveinek kidolgozása. Ha már létezik a Fővárosi Közmunkák Tanácsa (FKT), akkor vagy azzal együttműködve, vagy e feladatokat a hatáskörébe utalva.

Kongressusi
 Tervezés
 a Vajospat

a Kongressusi Tervezés a Vajospat

Stilizálti Színház
Központ, Kulturális Centrum
a hídfő és az együdes, lélek
Ét Palotája

Aben - a galogashida az

Budapest Zöldváros Program

A „Budapest – Zöld Város” koncepció egyértelműen az „Élhető Város” (s ez több mint populista jelszó) vágyát szolgálná és a fenntartható fejlődés útjára igazgatná a fővárost. Egyre erősebb hangon szólal meg egy energiatudatos, emberi léptékű, s az ember életminőségét szolgálni kívánó, megvalósíthatóságában, fenntarthatóságában sokkal gazdaságosabb, ökocentrikus, energiatudatos építészeti igénye. Már önmagában is jelentős környezetjavulást eredményezne a zöldterületek intenzifikálása, hiszen Budapest sok értékes, majdnem összefüggő zöldkarakterű területtel rendelkezik Budán és Pesten, beleértve a teljes Duna-partot. A „Zöld Budapest” koncepció integráns része a belső udvarok és a vertikális kertek világa ugyanúgy, mint a panelos lakótelepek, a belvárosi tetők, a belső udvarok és a vertikális kertek világa. A Belvárosban egy-egy értéktelen földszinti lakás kibontásával, s egy rendezetileg, adópolitikával is gerjesztett „zöldudvar” koncepcióval, bizonyos tetők kertesítésével, egyes udvarok vertikális kertté formálásával minőségileg jobb légállapotokat lehetne elérni a legsűrűbben beépített városrészekben. A fenntarthatóság nem csupán a „Zöld Város” szellemiségét, környezeti attitűdjét jelöli, de a gazdaságosan, közgazdaságilag is fenntartható várost is. A fejlesztéseknek meg kell felelniük az urbanizációs hatékonyság követelményeinek és a használati intenzitás alapján differenciált városszerkezet követelményeinek is. A közszolgáltatásokat a területi sajátosságoknak megfelelően célszerű kialakítani. Egy közösségtájan értelmezett környezete közgazdaságilag is fenntartható kell legyen.

Intézményfejlesztési célkitűzések

Juharos Róbert

A Fővárosi Közmunkák Tanácsa felállítása

Olyan, a történelmi FKT hagyományaira, eredményeire és tiszteletére létrehozott köztes döntéshozó testületre van szükség, amelyben a kormány képviselői vesznek részt (kulturális államtitkár, Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, NFÜ, Gazdasági Minisztérium), valamint Budapest Főváros és Pest Megye is képviselteti magát önkormányzati oldalról. Ugyanakkor felmerült még a harmadik oldal (szakmai köztestületek, pl. BKIK, Építészkamara, szervezetek, VOSZ, MAGYOSZ, FKT Alapítvány, Építéstudományi Egyesület, BBR, civil oldal) képviselőinek lehetősége is. Az FKT döntéshozó szervként átveszi a Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács feladatkörét (fejlesztési ügynökségét is), mely kiegészülne a stratégiai tervezéshez és programozáshoz, fejlesztésekhez szükséges feladat-, és hatáskörökkel. Csak fejleszt, de nem üzemeltet. Regionális fejlesztési tervet alkot (rendezési terv), amellyel az önkormányzatok rendezési terve nem lehet ellentétes (szabályozási jogkör, a KÖH utódszervezete, szakhatóságként véleményez).

Amennyiben a hatósági jogkörök koncentrációjára nem kerülne sor (mondjuk regionális közigazgatási hivatal felállításával), úgy megfontolandó a kiemelt beruházásoknál elsőfokú, a város arculatát meghatározó projekteknél másodfokú hatósági jogkört ide telepíteni, azaz a KÖH jogutódjának feladatkörében eljárva szakhatóságként véleményezne.

Stratégiai Fejlesztő Központ (Intézet) felállítása

A jövőben ez az intézet, integrált projektiroda készítené Budapest és a Közép-Magyarországi Régió stratégiai tervezését, Budapest kulturális és építészeti arculatát, kulturális gazdaság, vonzerőgazdaság-fejlesztési tevét, végezné a projekt-előkészítést. A jövőbeni Stratégiai Fejlesztő Központ (Intézet) az FKT, illetve akár a Világörökségi projekt, akár a Duna Stratégia háttérintézménye lenne, ami nemcsak az FKT hivatali ügyvitelét és hatósági feladatait látná el, hanem a döntések előkészítését, a stratégiai tervezést, programozást és az FKT döntéseinek végrehajtását is.

A Világörökségi szervezet intézményrendszerének (ügynökségének) felállítása¹

A Duna Stratégiához kapcsolódó intézményrendszer (Duna Office)

A Duna Stratégia – elfogadása esetén – az Európai Unió 2013-tól végrehajtandó makroregionális programjává válhat. A stratégia lebontása, programozása és koordinálása budapesti központtal történhetne. Ennek érdekében, diplomáciai úton, városok közötti együttműködéssel és hatékony lobbitevékenységet folytatva érhetjük el, hogy a magyar befolyás és érdekérvényesítés már a stratégiaalkotás és programozás időszakában olyan erős legyen, hogy a Duna Térséget érintő központi stratégiagyártási, illetve a későbbi operatív program irányítóhatósági funkciók is Budapestre kerüljenek. Budapest legyen a Duna Fővárosa, és adjon otthont az Unió Duna Stratégiához kapcsolódó intézményeinek.

Budapest és Ulm városának együttműködése helyes irány. Magyarországnak, Budapestnek egy Bécs–Pozsony tengely mellett az EU talán legerősebb gazdasági régiójának Baden–Württemberg tartomány támogatása, brüsszeli lobbijereje, az intézményes együttműködés, jó baráti és kiszámítható stratégiai partneri viszony nélkül esélyei gyengébbek. A későbbiekben legalább ekkora diplomáciai bravúr lenne a balkáni országok – részben leendő tagállamok – támogató megnyerése, ahhoz a célkitűzéshez, hogy ennek a hatalmas programnak Budapesten legyen az EU-intézménye.

A célkitűzést az szolgálná leginkább, ha a Nemzeti Együttműködés Kormányára részvételével és kezdeményezésére – akár a kulturális ágazaton keresztül, hiszen a Duna Stratégia német ajánlásra „emocionális és kulturális identitás” központú lesz – a leendő új fővárosi vezetéssel, Ulm városával együttműködve, még idén ősszel, közvetlenül az önkormányzati választásokat követően létrehoznánk azt az önálló jogi személyiséggel rendelkező, és magyarországi székhellyel bejegyzett EGTC szervezetet², amelyre 2007 óta belső jogunk alapján is lehetőségünk van. Ulm városa 2009-ben kezdeményezte az EGTC létrehozását.

Ma még nyitva álló lehetőség, hogy a Duna Stratégiáról szóló EU-döntés – 2011 első fele – a mi elnökségi időszakunk alatt Budapesten szülessen meg, oly módon, hogy érdemben lehessünk a Duna **Fővárosa**.

¹erről részletesen a téma tárgyalásánál

²1082/ 2006 EK Rendelete: Európai területi együttműködési csoportosulás

Célok kommunikációja és a kulturális városfejlesztés demokratikus processzusa

A VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁK VITÁJA NYILVÁNOS PROCESSZUS LENNE A SZAKMÁK, AZ AKTOROK ÉS VÁROSLAKÓK BEVONÁSÁVAL. ENNEK LEHETSÉGES ESZKÖZE AZ INFOBOX FELÁLLÍTÁSA A VÁROS KIEMELT HELYÉN, PÉLDÁUL EGY PROGRESSZÍV MODERN FELÉPÍTMÉNY EGY USZÁLYON A LÁNCHÍDNÁL. ITT ÁLLÍTANÁNK KI A VÁROS ÚJ FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEIT, A TERVPÁLYÁZATOK EREDMÉNYÉT, VALAMINT AZ INTERAKTÍV KOMMUNIKÁCIÓ LEHETŐSÉGÉNEK BIZTOSÍTÁSÁVAL BECSATORNÁZNÁNK A VÉLEMÉNYEKET ÉS ELKÉPZELÉSEKET. AZ INFOBOX A KULTURÁLIS ÁGAZAT (KÉSŐBB AZ FKT) HÁTÉRTÉKMÉNYE LEHETNE.

Problématérkép

A kulturális városfejlesztési célok meghatározásánál a munkacsoport a fentiekén túl a következő problématerképet vázolta fel.

Alapvetések

- » A város közigazgatási határa nem esik egybe az urbanisztikai határral. A város szerves fejlődését a közigazgatás nem követte le, illetve az ötvenes évek Nagybudapestjének közigazgatási döntései a szerves városfejlődés mai napig nem heverte ki.
- » A jelenlegi kétszintű önkormányzati rendszer gát a fejlesztésben, a két önkormányzati szint között nincs intézményes kapcsolat, a harmadik szint – a város szerves részeként működő, de eltérő fejlettségi szintű intenzív agglomeráció – pedig egyik önkormányzati szinttel sem áll intézményes kapcsolatban. Így fejlesztési úr van, hisz nincs egységes közigazgatás, stratégiai tervezés, nincs egységes fejlesztéspolitika, csak projektszemlélet és ráépülő, a rendszert torzító lobbis.
- » Nincs kiszámítható hatósági, szakhatósági eljárás. Hatékony, kiszámítható, gyors építéshatósági és örökségvédelmi szakhatósági ügyintézésre van szükség, kevesebb zsarolási potenciállal, megteremtve a városfejlesztéshez, ingatlanfejlesztéshez elengedhetetlen és borzasztóan hiányzó befektetési klímát. Mindenképpen szükséges az önkormányzati közigazgatási reform, bürokratikus akadályok elhárítása.
- » Nincs stratégiai tervezés, és e nélkül csak spontán fejlődés van, csak a befektetői akarat érvényesül magasabb szintű közérdek megfogalmazása nélkül, a város ereje

szétforgácsolódik. Nincsenek megfogalmazott kitörési pontok, stratégiára épülő projektprogramozás, kiszámítható és fejlesztésekhez forrást biztosító városi felértékelődés.

- » A város vezetése nem lélegzik együtt az üzleti oldallal. Egyszerűen nincs stratégia arra, mit engedünk meg számukra, illetve arra sincs stratégia, hogyan használjuk ki az üzleti oldal által a városi közfejlesztésekre fordítható forrásokat.
- » A komplex stratégiát követő rendezési tervekre van szükség, amelyek az agglomerációra is kiterjednek. Ehhez azonban nélkülözhetetlen a vonzó befektetési klíma megteremtése, a biztonságos, kiszámítható államigazgatás.
- » A városi életnek legyenek fórumai, közösségei!
- » Örökségvédelem, hogy az örökségeket úgy telíthessük meg élettel, hogy azok ne sérüljenek.
- » A fejlesztések önfenntartók legyenek!
- » A közösségek bevonása a stratégiai tervezésbe (Infobox, participáció), és az eddigtől eltérő, új típusú kommunikáció szükséges.

Budapest nemzetközi szerepe

- » Budapesten és térségében az egyetemes-, az európai és a magyar kultúra találkozik, a múzeumok, művészetek együtt vannak jelen az oktatás, a kutatás és az innováció rendszereivel.
- » A főváros oktatási, képzési és kutatás-fejlesztési bázisainak szerepe gyengül, a gazdaság nem képes megtartani a szellemi potenciált.
- » Budapesten van az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT).
- » Budapest és térsége Európa két makroregionális piaci folyosójának metszéspontjában fekszik.
- » Budapest egy közel egymilliárd fős népességű nemzetközi piac közepe.
- » Nincs megfelelően meghatározva Budapest szerepe a nemzetközi településrendszerben.
- » Budapest elosztóközpont lehet a Kárpát-medence ~250-350 km sugarú térségének középpontjában (közúton, vasúton elérhető a Kárpát-medence pereme).
- » Budapest, a „Duna fővárosa” a 3500 km-es DMR víziútrendszer közepén fekszik.
- » Budapest európai fürdőváros, ahol sok a gyógyvíz.
- » A fürdőkultúra ötvözi a római, török, finn, orosz hagyományokat, fürdőkultúrát.
- » Budapest térségében jelentős gyógyvízalapú gyógyászati tudás halmozódott fel.
- » Budapesten több egészségüggyel kapcsolatos kutató- és fejlesztőközpont működik.
- » Budapest és az agglomeráció kitörési pontja a tágran értelmezett logisztikai funkció, és a tranzitforgalmat kiszolgáló szolgáltatások jelentősége, szerepe növekedhet.
- » Bár a turizmus fontos szerepet játszik a főváros gazdasági életében, mégis kevés olyan új vonzó elemmel rendelkezik, melyek újabb érdeklődő rétegeket vonzhatnak Budapestre.

- » Fejlesztési lehetőségei kihasználatlanok a kongresszusi és konferenciaturizmustól a kiállítási- és vásárvárosi turizmuson át a gyógyászati célú turizmusig.
- » A sport szerepe alacsonyan értékelt, bár a magyar lakosság egészségi állapota megköveteli fizikai állapotának javítását; a sport, a megelőzés eszköze, csökkenti az ápolási költségeket.
- » Repülőtér–City kapcsolatának megteremtése.
- » A légi szállítás szerepe is átalakul, amelyet csak korlátozásokkal képes követni a jelenlegi infrastruktúra. Budapest és az agglomeráció nem használja ki a geográfiai helyzetére alapozott air cargo fejlesztés lehetőségeit a gazdaság erősítésére. Elsősorban a Budapest–Ferihegy, vagy más olyan repülőtér alkalmas, melynek fejlesztése a városhoz köthető, és megfelelően nagy repülőgépek fogadására is alkalmassá tehető.

Környezeti állapot

- » Budapest adottságainak gazdagsága nem elegendő a környezeti állapot megőrzéséhez, a fenntarthatóság szellemében kell foglalkozni az épített és a természeti környezet védelmével.
- » Budapest Európa egyik legnagyobb földalatti termál-, gyógy- és ivóvízkincsével rendelkezik.
- » Kevés a városban a közpark és közterületi zöldfelület.
- » A városban a meglévő közparkok és közterületi zöldfelületek minősége romlik.
- » A közterületi fasorok telepítése, felújítása és fenntartása nem igényel jelentős forrásokat, de befolyásolja a környezetükben élők életkörülményeit és az ingatlanok értékét.
- » Budapesten a környezet minőségi kialakításának feltétele a koncentráció, a racionalizálás, az extenzív városszerkezeti egységek indokolható szintre csökkentése.
- » A levegő tisztasága a városban – főleg a belső városrészekben – kedvezőtlen. Budapest és az agglomeráció területén csökkenteni kell a közlekedési kibocsátást.
- » A városban kedvezőtlenül nagy a zaj.

Városszerkezet

- » A város és az agglomeráció szerkezete az extenzív, strukturálatlan bővülés jegyeit hordozza, ami konzerválja a kevésbé hatékony térszerkezetet.
- » 1950-ben megosztották az agglomerációs településeket (egy részük Nagy-Budapest kerülete lett)
- » Budapest és az agglomeráció területének fő problémája a közlekedés. Hiányzik a rendszerek differenciált integrációja, a multimodalitás.
- » Budapest városszerkezetének fejlesztése nem tükrözi a város épített, természeti, környezeti és kulturális adottságainak értékét és szerkezetét.
- » A város mozaikos területi eloszlásban fejlődik, sokszor gazdaságossági szempontok ellenében.
- » A Duna partjainak és vizének használata nem megfelelően szabályozott, illetve szabályozatlan. A Duna-part városszerkezet fejlesztésében játszott szerepe tisztázatlan.

- » A város tagolt városszerkezetében homogenizálódási és sűrűsödési folyamatok zajlanak.
- » A kerületi szabályozási tervekben meghatározott fejlesztési lehetőségek kínálata egyes esetekben irreálisan magas az FSZKT keretövezeti határértékeit követve.
- » Budapest sűrűségi viszonyai nem felelnek meg a nemzetközi gyakorlatnak.
- » Budapest területi egységeinek szerkezetét, sűrűségi viszonyait sokszor nem a szerkezeti helyzetük, hanem a kialakult állapot határozza meg.
- » A város központrendszere tervezetlenül fejlődik; új közlekedési célpontok jöttek létre.
- » A központok kiépülési folyamata és a közlekedési rendszer nem együtt fejlődik.
- » Budapest és az agglomeráció lakásállományának szerkezete, a lakóterületek a spontán fejlődés jegyeit mutatják.
- » A lakásviszonyok ellentétbe kerültek a társadalmi elvárásokkal, nőtt a kiköltözés, amit erősít az elöregedés, a népesség csökkenése; a lakásstruktúra nem követi a családépítési szakaszokat.
- » A lakásállomány kora, a lakótelepi lakások nagy száma miatt és a rehabilitációs kísérletek ellenére kevés a megújult városrész.
- » A belső városrészek lakóterületei egyes helyeken túlságosan besűrűsödnek.
- » A belső városrészekben a meglévő értékes és karakteres beépítést védeni kell.
- » A „zöld- és barnamezős” ingatlanfejlesztések jelentős része a logisztikára alapozott.
- » A korábban összefüggő munkahelyi területek átalakulása új konfliktusokat teremt.
- » A koncentrált oktatás-fejlesztés városszerkezet-fejlesztő hatása jelentős.
- » A városfejlesztés nem stratégiai egységekben gondolkodik, hanem telkekben.
- » Hiányzik a zónák egyensúlyi helyzetet teremtő differenciált fejlesztése.
- » Magasházvita: lehetséges helyszínek meghatározása avagy marad-e a korlátozás?
- » Kevés a lakótelepek komplex felújítása, revitalizációja.

Tervezési szempontok, eszközrendszer, integrált szabályozási rendszerek

- » Hiányzik az integráció, a működőképes rendszerek összekapcsolásában rejlő lehetőségek kiaknázása, a város és az agglomeráció integrációja nem valósul meg.
- » A főváros és az agglomeráció kapcsolataiban rejlő kölcsönös előnyök kihasználatlanok.
- » Nincsenek összehangolt szabályozási rendszerek, a települések versenye hiányzó funkciókhoz, a funkciók többszöröződéséhez vezet, nehezen üzemeltethető intézmények alakulnak ki.
- » A Fővárosi Önkormányzatnak sem a főváros, sem a környező agglomerációs területekkel történő együttműködés vonatkozásában nincs területhasználati jövőképe.
- » A városfejlesztési folyamatok partikuláris érdekek mentén zajlanak.
- » A településtervezés leszűkült a szakági problémák vizsgálatára, nem készülnek az adott beavatkozás komplexitását vizsgáló dokumentációk.

- » Nem állnak rendelkezésre a fenntartható fejlődés elveinek megfelelő stratégiai tervek, településrendezési eszközök.
- » Budapest jelenlegi irányítási rendszere nem hatékony, és nem felel meg a hatékony városfejlesztés kívánalmainak.
- » A csökkenő népességszám és a már tapasztalható visszatelepedés miatt a város és az agglomeráció viszonya átalakult.
- » A kerületek, a főváros, a megyei önkormányzatok és az agglomerációs települések közötti összehangolatlanság, az integráció hiánya minden területen kézzelfogható.
- » A fővárosi önkormányzat főleg az ingatlanvagyon értékesítésével képes fedezni az urbanizációs hatékonyság hiányában növekvő költségeket.
- » Budapest nemcsak épített környezet, hanem élhető tér, ami érték is. A lakásépítés során a városon belüli helyet, a környezetet, annak presztízsét lehet „eladni”.
- » Az infrastrukturális fejlesztésekhez nincs elegendő forrás.
- » A településtervezés (az adottságok és az igények közötti összhang keresése helyett) csak az adottságok keretein belül mozoghat, ami megerősíti a területhasználat esetlegességeit.
- » A térszerkezeti fejlődés sztereotip elvek alapján, a térszerkezeti törvényszerűségeket figyelmen kívül hagyva történik.
- » Infrastruktúra, közlekedésstratégia (Európa Belvárosa, belvárosi kerületek összekötése sétálóutca-rendszerrel, fórumok létrehozása, kis terek összekötése stb.).
- » A tervezés szintjei nem esnek egybe a közigazgatási határral.
- » Javasolt tervezési szintek: történelmi városmag, kiterjesztett agglomerációs gyűrű.

A városrendezés kitörési pontjai

Nagy Béla

BUDAPEST REGENERÁCIÓJÁNAK ALAPJAIT – ERŐSEN LEEGYSZERŰSÍTVE – A TÁRSADALOM-GAZDASÁG-KÖRNYEZET HÁRMAS MINDEN SZINTJÉT ÉRINTŐ ÉS BUDAPEST TÉRSÉGI LEHETŐSÉGEIT MEGALAPOZÓ ADOTTSÁGOK JELENTIK. A VÁROS, AZ ÉLŐ ORGANIZMUS REGENERÁCIÓJÁNAK ALAPJAIT A NÉPESSÉG KÉPESSÉGEINEK MEGÚJÍTÁSA, FEJLESZTÉSE, BŐVÍTÉSE, A KULTÚRA ÉS AZ EGÉSZSÉG JELENTHETI.

A város teljes körű regenerálásának alapjait néhány olyan stratégiai főirány alkotja, melyek önmagukban is elég erős orientációt jelenthetnek, de együtt a közös hatás eredményesen újíthatja meg a jelenlegi, történeti terheket cipelő város szerkezetét.

Ezek a stratégiai pontok az alábbiak:

A Duna térségi adottságainak és a Kárpát-medence nemzetközi szerepének kihasználása, Budapest és térségének a „Kapcsolatok fővárosává” fejlesztése, mely gondolat a Rotterdam–Sulina víziútrendszer léptékétől a Duna-partok városi köztérként történő hasznosításáig terjed. A kulturális örökség, a Világörökség kiemelt kezelése, mint a kulturális gazdaság alapja, mely a gazdaság igen széles körében érintheti a társadalmat az oktatás minőségétől a turizmus megerősítéséig.

A környezetkímélő technológiákra épülő „zöldváros” gondolat kiterjesztése a természeti adottságok megőrzésétől és fejlesztésétől (városi parkok, erdők, zöldfelületek stb.), a környezeti hatások mérséklésén (levegőszennyezés, zaj, biztonság stb.), a megújuló, megújítható erőforrások arányának növelésén át (geotermikus, nap-, szél-, vízenergia, biomassza hasznosítás stb.), a városüzemeltetésben (forgalomirányítási, városi logisztikai rendszerek stb.) a fenntartható és gazdaságosan üzemeltethető, intelligens rendszerek alkalmazásáig.

A fenntartható Budapest másik lényeges tényezője a tudatosan tervezett, hatékony közszolgáltatás megteremtése és kiterjesztése.

Tehát a Duna – a kulturális örökség, a Világörökség, illetve a fenntartható és „zöld” várossá válás mellett – Budapest megújításának alapeleme. Ezek azok az alapelemek, pillérek, amelyekre támaszkodva a város megerősítheti Európán belüli földrajzi helyzetéből származó regionális szerepét.

Önálló – de nem megkerülhető – témakör a város működésének, működtetésének megújítása. A közszolgáltatások nem megfelelő működése hatalmas terhet ró a főváros és régiója térségére, az azt fenntartó közre. Akkor is be kell avatkozni a működtetés rendszerébe, ha az nem párosul a város szerkezeti megújításával, mert a túlméretezett, gazdaságtalanul fenntartható részrendszerek jelenlegi formában történő üzemeltetése egy gazdaságtalan struktúra továbbélését és további közpénzek eltékozlását jelentheti.

A közszolgáltatás, ez az elmúlt húsz évben érdemtelenül elhanyagolt témakör, nagyon komoly tartalékokkal rendelkezik a város hatékonyabb, olcsóbb és kellemesebb környezetének megteremtésében. Nemcsak a kötelező önkormányzati feladatok esetében eredményezhet jelentős változást, de a város szerkezeti megújításának katalizátora lehet a közszolgáltatások rendszerének fejlesztése.

Adalékok a városrendezés stratégiájának kidolgozásához

A Kárpátok, a Tátra, az Alpok és a Dolomitok között fekvő Kárpát-medence egy 500-800 km átmérőjű körzetet alkot, melynek középpontjából jó közúti közlekedési feltételek esetén 3-4 óra (!) alatt bármely pont elérhető, így a térség kiváló elosztó pont lehet az unió keleti térségének szervezésében. Ráadásul ez a hídfőállás a gazdaság fejlesztése szempontjából is kiemelkedő előnyöket eredményez(het). A pénzügyi krízis idején a Távol-Keletre vonuló multinacionális cégek egy része visszavonta hídfőállásait Európába, ahol Budapest és régiója komoly szerepet tölthet be, ha reális városfejlesztési politikát folytat, saját erejének, erőforrásainak megfelelő és megvalósítható célokat tűz maga elé, és azokat meg is valósítja. Első lépésben az elképzelt jövőkép alapján meg kell határozni a „reális célokat”, majd ki kell jelölni a megvalósítás egyes lépéseit, a végrehajtandó feladatokat. A feladatok – esetünkben – a városfejlesztés és a városrendezés szintézisének megteremtésével kell, hogy megvalósuljanak. Olyan fogalmakat kell bevonni a gondolkodásba, mint urbanizációs hatékonyság, használati intenzitás, városeevolúció vagy közszolgáltatás stb. A végrehajtáshoz reális forrásokat és fejes szabályozásokat kell illeszteni, és folyamatosan ellenőrizni kell a környezet változásait, hogy a megvalósítás mindenkor megfelelhessen a nemzetközi és hazai piaci folyamatoknak. Ezt nevezzük „a városrendezés stratégiájának”, amit mielőbb ki kell dolgozni.

Budapest az európai fővárosok gyűrűjének közepén fekszik

Budapest központi hely

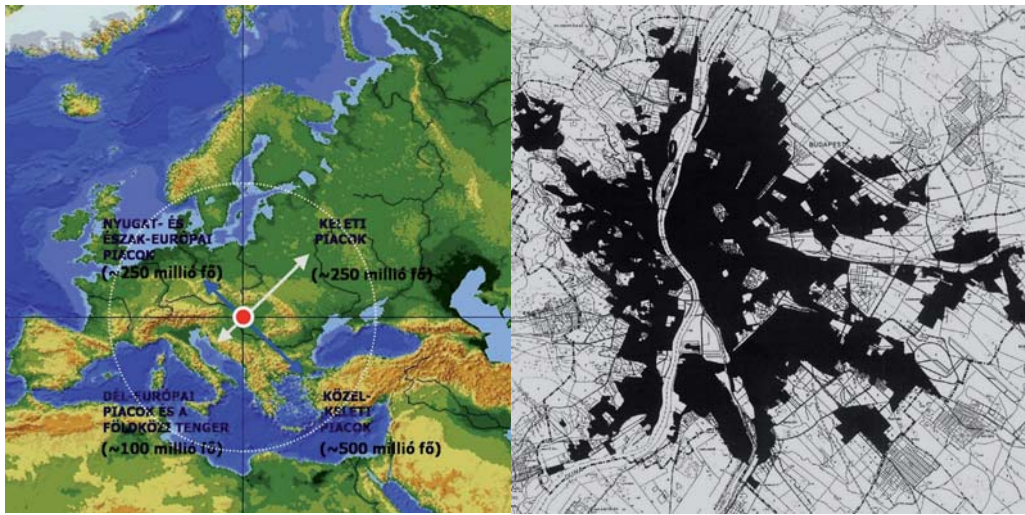
Európán belüli földrajzi helyzete egyedülálló adottságokat biztosít a város makroregionális szerepének megértéséhez és jövőképek kialakításához. Budapest az európai kontinens egyetlen, minden irányból jól átjárható keresztelésében helyezkedik el.

A dunai víziútrendszer átszeli Európát Rotterdamtól Sulinaig, és Budapest e rendszer közepén fekszik

Budapest és a Duna

A Duna mentén fekvő területek szinte mindig lakottak voltak. Ennek egyszerű oka van: az ember hamar meglátta, hogy a folyó ellátja vízzel és hallal, megvéd az ellenségek támadásától, egy farönk tetején viszonylag könnyű eljutni egyik helyről a másikra, a gázlókon mégis kapcsolatot lehet teremteni a túlparttal. A vízpart optimális körülményeket biztosított az ember letelepedéséhez. A Római Birodalom idején fontos elválasztó vonal, a Barbaricum és Pannonia között ugyanakkor a folyó összeköttetést biztosított a határvonal erősítése között. A Limes vonala nemcsak katonai jelentőségű határvonal, de kultúrákat összekötő nemzetközi útvonal is volt. A folyó mindig nemzetek közötti összekötő szerepet töltött be. Gróf Széchenyi Ödön – mikor hajója, a Hableány fedélzetén a Duna–Majna–Rajna–Marne–Szajna útvonalon érkezett az 1867-es párizsi világkiállításra – bebizonyította, hogy a Duna egész Európát összeköti az Atlanti óceántól a Fekete-tengeren át a Földközi-tengerig (Széchenyi megkapta a francia becsületrendet, a hajó a világkiállítás díját). A Duna potenciális „városi köztér” és transzeurópai piaci és közlekedési folyosó is. A Kárpát-medencét a Kárpátok az Alpok és a Dinári-hegység magas hegyláncolata öleli körül. A hegyeken csak néhány ponton lehet áttörni: a Duna mentén és egy-egy hágón. A Kárpát-medencében, éppen Budapesten metsződik a Duna völgye és a Kelet-Európa és az Adria közötti hagyományos tengely. Ezek a kapcsolatok nem pusztán földrajzi kategóriák, hanem gazdaságokat összekapcsoló „piaci folyosók” is.

Budapest az európai makroregionális piaci folyosók metszéspontjában fekszik egy hatalmas piac közepén

Budapest és a Kárpát-medence

Kis túlzással úgy is mondhatnánk, hogy Budapesten kereszteződik a London–Budapest–Isztambul–Bagdad (M1-M5) autópálya és a Moszkva–Kijev–Budapest–Trieszt (M3-M7) autópálya. Előbbi az Európai Unió tagállamai és a Közel-Kelet több százmilliós népességű piaci között teremt kapcsolatot, míg az utóbbi a volt Szovjetunió utódállamai és az Adriaticum ugyancsak jelentős piacait köti össze, és e két hatalmas piac Budapesten kereszteződik, Budapest a csomópont. München, Bécs, Pozsony, Kijev vagy Lvov „csak” megállóhelyek, a csomópont, a valódi találkozási pont: Budapest. Ez a geográfiai helyzet nem változtatható meg, de egykönnyen még csak nem is gyengíthető.

Budapest a régióban

A Kárpát-medencét övező hegyeket megkerülve Kelet-Európa és Nyugat-Európa összekapcsolódik a Lengyel-síkságon, de nem alkot csomópontot a dél-európai térséggel és a Közel-Kelet felé is erősen korlátozottak a kapcsolatépítés fizikai lehetőségei. Dél felől ugyan létezik egy a medence elkerülésére alkalmas „bypass”, Szlovénia–Horvátország–Szerbia érintésével, de ez a kapcsolat nem biztosít közvetlen összeköttetést Oroszország, Ukrajna és a szovjet utódállamok felé. A medence – mint földrajzi fogalom – további szervező szerep betöltésére is teszi alkalmassá Magyarországot és Budapest környezetét. A hegyerincek gyűrűjében kialakult síkvidéki térséget kiválóan szervezheti Budapest és térsége. Ezek az adottságok komoly kihívásokat és egyedi fejlesztési lehetőségek feltételeit kínálja a térség számára.

A közvetítő szerep lényege

A „közvetítő” szó ebben az összefüggésben funkciót jelent: a résztvevők közötti kapcsolat megteremtését. Lehet egy harmadik elem a két összekötni kívánt rész között, de lehet maga a hely is, az a terület, mely megteremti a kapcsolatot a két fél között. Budapest mindkét értelemben alkalmas lehet: kiváló terep a kapcsolatok megteremtésében. A hely adottságaiból következik a találkozás, ami maga kínálja fel a közvetítés lehetőségét. A hely alkalmas a magas szintű kulturális tudományos háttér biztosítására. Ugyanakkor a város tudatosan is törekedhet arra, hogy közvetítő szerepet töltsön be a régióban. Ehhez ki kell építeni a megfelelő kapcsolatokat, csatornákat, de meg kell teremteni a kapcsolatok kiszolgálásához szükséges infrastruktúrát is. Mindezt olyan magas színvonalon, ami valóban vonzóvá teszi Budapestet arra, hogy helyet adhasson a nemzetközi rendezvényeknek, tudományos, kulturális, művészeti, sport vagy bármilyen más eseménynek.

A konferenciaszervezés, a kiállítások megszervezése, a kulturális események rendezése terén Budapest a kelet-közép-európai régió léptékében bizonyosan versenyképes lehet. Ez a térség jelentős, hiszen Magyarország és a körülötte fekvő országok népessége (Csehország, Szlovákia, Ausztria, Lengyelország, Szlovénia, Horvátország, Szerbia, Románia és Ukrajna egy része) több mint 120 millió fős piacot jelent, ami összemérhető azzal a nagyságrenddel, amit Németország és Franciaország együtt alkot.

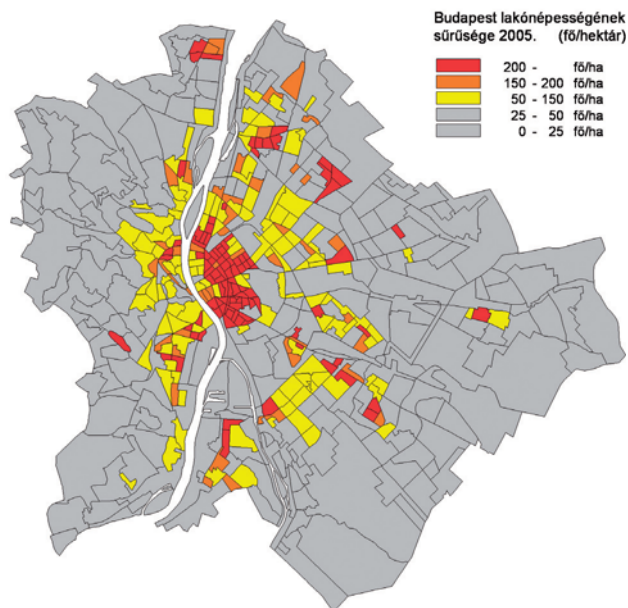
A városszerkezet megújításának stratégiai alapjai

Nagy Béla

A TELEPÜLÉSTERVEZÉS ALAPVETŐ FELADATA, HOGY A TÁRSADALOM SZÁMÁRA MEGTEREMTSE A KÖZÖSSÉGEK FEJLŐDÉSE, MŰKÖDÉSE, SZELLEMI ÉS FIZIKAI GYARAPODÁSA ÉRDEKÉBEN SZÜKSÉGES FIZIKAI KÖRNYEZETET – MA MÁR – A TERMÉSZETTEL KIEGYENSÚLYOZOTT KAPCSOLATBAN, AZ ERŐFORRÁSOKAT, ILLETVE A VESZTESÉGEKET ÉS A HULLADÉKOT MINIMALIZÁLVA.

A város struktúrájának megragadása és átalakítása a tervezés alapvető feladata: a múlt megértésével, az értékek megőrzésével, a fejlődés korlátainak feloldásával, a lehetőségek kereteihez illesztve. A cél nem új város építése, de nem is a meglévő konzerválása, hanem az értékekre és az adottságokra építve egy perspektivikus, minden pillanatban optimálisan működő, működtethető környezeti rendszer kialakítása, mely nem pontszerű, szétszórt, spontán fejlesztések összessége, hanem a jövőkép eléréséhez szükséges tudatos lépések meghatározása és meglépése. A múltban gyökerező, a jövőnek épített, de a mában is kellemes, élvezhető környezet, melyben a gazdaság is dinamikusan fejlődhet a társadalom fejlődése érdekében.

A fejlődés ebben az összefüggésben semmiképpen sem kezelhető a növekedés szinonimájaként, illetve csak a tudás, az információ és az innováció értelmében tekinthető a növekedés megfelelőjeként. Az egészséges és művelt társadalom képes minden feladat megvalósítására, ezért a városszervezésnek ezt a két eszközt kell szolgálnia. A környezet pedig alkalmas az egészséges élet és kulturális fejlődés szolgálatára, ezzel megteremtve a gazdaság infrastruktúráját, ami ugyanakkor a települési kultúra alapjává válik.

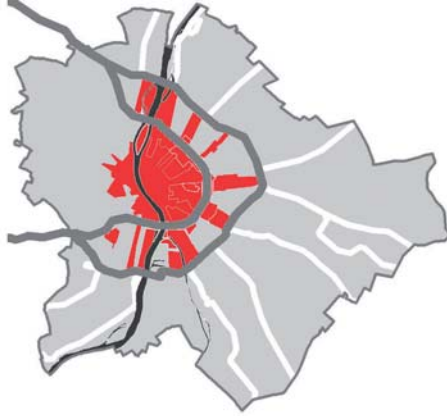

Sűrűség, szerkezet, működés

A főváros laza szerkezete problémák forrása. Párizsban 2 167 944 ember 10 539 hektáron (205,7 fő/ha), Barcelonában 1 582 738 fő 10 040 hektáron (157,6 fő/ha) él, Budapest 1 702 297 fős népessége 52 526 hektáron (32,4 fő/ha) terül szét. Párizs sűrűsége több mint 6,3-szorosa, Barcelonáé 4,8-szorosa a budapestinek. Úgy is fogalmazhatunk, hogy ha Párizsban az önkormányzat elhatározza, hogy 1 eurót költ a közösségi közlekedés fejlesztésére, akkor Budapesten 6,3 eurót kell ráfordítani, de mivel Párizsban az egy főre jutó GDP³ a budapesti 6,7-szerese, ezért 43,5 euró képes egyensúlyt tartani. Elgondolkodtató, hogy ugyanaz az infrastruktúra Budapesten legalább ötször akkora területen, azaz legalább ötször akkora hosszban kellene, hogy működjék. Nemcsak közel 6,5-szer kevesebben használják a pesti rendszer egy darabját, de a rendszer is ötször akkora, nem említve, hogy a két város közlekedési rendszerének fejlettsége sem egyforma.

A közérdekű (értsd közpénzből magvalósított) fejlesztések, a közmű- és közlekedési rendszer, az infrastruktúra hatékony megvalósítása a városfejlesztés feltétele, de a fenntartás költségeit is elő kell teremteni, még hozzá folyamatosan és hosszú távon. E feltétel hiányában a fejlesztés csak rövid távon éri el célját; nem hatékony. Nem említve a működtetés rendszeres költségeit. Az infrastruktúra 25 éves elhasználódását feltételezve 4%-ot, vagyis például egy 540 000 kazán esetében évente 24 000, havonta 2000 Ft-ot félre kell tenni rendszeresen, amíg az működik. Nincs ez másként egy város esetében sem. A fenntartás költsége és a települések sűrűsége szorosan összefügg: minél kisebb a fenntartandó terület, annál jobban kihasználható a drágán megépíthető és fenntartható infrastruktúra, melyet biztonsággal üzemeltetni is kell.

³GDP/fő: Párizs: 67 200, Barcelona: 18 499, Budapest: 9964 euro/fő (Barclay Bank)
http://www.citymayors.com/business/eurocities_gdp.html

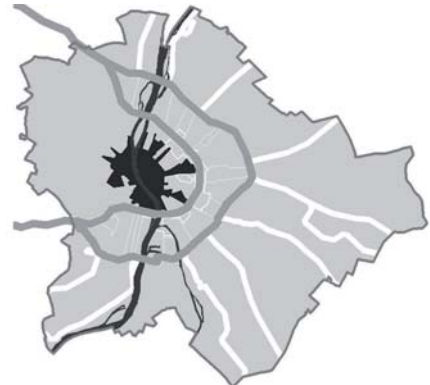

Budapest lehetséges struktúrája:
a belső mag és a szervező alközpontok

Városterkezeti jövőkép

A belső városmag

Területe a pesti és a budai oldalon is túlnyúlik a Nagykörút vonalán. Ez a terület határozza meg Budapest arculatát, ezért minden beavatkozásnak a megőrzést és az élő, vonzó városközpontot kell szolgálnia. Az autóhasználat radikális visszaszorítása (akár az autómentes városokban alkalmazott megoldásokig) a gyalogosforgalom prioritását kell szolgálnia. A közterületeken – a biztonsági követelmények fenntartása mellett – csökkenteni kell a gépkocsival járható felületeket, a parkoló járművek minél nagyobb arányát át kell adni a sétálóknak, a Duna-partot is beleértve. A parkolás zömét ki kell szorítani a közterületekről. Növelni kell a zöldfelületek arányát a közterületek fásításával, parkosítással, a közterületek minőségének javításával. A beépítési sűrűséget csökkenteni kell, átépítés esetén javítani kell az udvarok légtéarányait: teraszok, minőségi üzletek, vonzó kulturális célpontokra, gyalogosbarát közterületekre van szükség, ahol a múlt emlékei a turizmus célpontjai is.

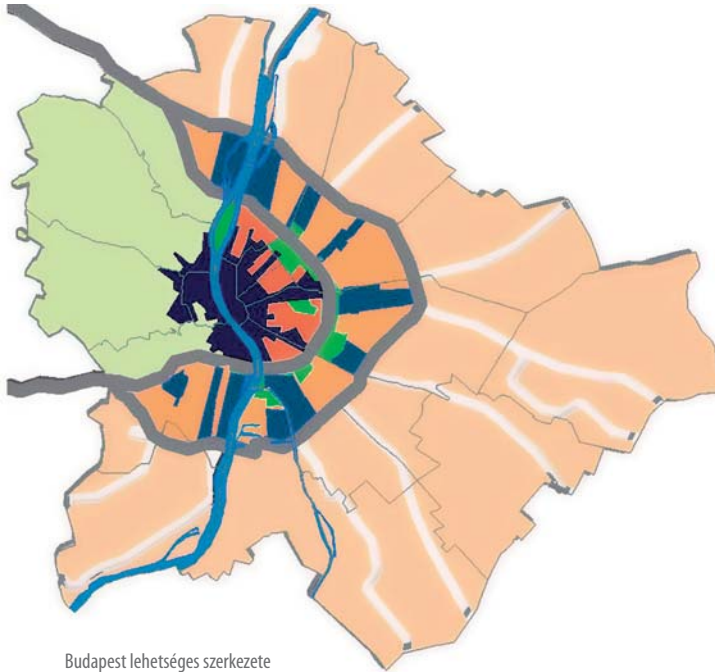
Budapest védelemre érdemes belső magja

Közlekedési kapcsolatok

A város szerkezetét meghatározó fő közlekedési elem a Budai-hegyvidék vonalát követő az M1–M7 autópálya–Hungária körút–10-es főút vonala, amit kiegészít a Körvasúti körút, melynek nyomvonala mindkét végén egyesül a Hungária körúttal. A „parittyaszerű” főútpár Budapest fő szerkezeti elemeit választja szét és köti össze. Elkülöníti a főváros eltérő területeit: a belső magot, a két út közötti sávot, a külső kertvárost és lakótelepi gyűrűt. Ugyanakkor összekapcsolja a sugárirányú közlekedési kapcsolatokkal tagolt területeket. Az útgyűrű elemeire a közösségi közlekedésben is fontos szerep hárul, mert az elővárosi vasút nyomvonalai, illetve a közúti közlekedési hálózatok itt haladhatnak, kereszteződéseikben fontos központi helyek, városszerkezeti sűrűsödések születhetnek. A kötöttpályás közlekedéssel kombinált közútgyűrű összeköti az autópályák és más főutak bevezető szakaszait fontos eszközváltási lehetőségeket kínálva.

A Budai-hegyvidék

Sajátos településszerkezeti egység. A morfológiai adottságok, a völgyek és a hegyek erősen és karakteresen tagolják a területet, ráadásul eltérő korokban alakult ki az itt található imázs is, ami identitást ad az eltérő foltoknak. Ez az identitás egyre inkább elfogy, a területek karaktere közötti különbségek elmosódtak, ezért meg kell erősíteni a területek jellegzetességeit. Nem csupán a szabályozási jellemzők univalens előírásait kell felülvizsgálni, de a közterületek kialakítását, sőt az építészeti arculat elemeit is, az épületek elhelyezésének módjától a beépítés jellemzőin át az épületek tömegképzésén keresztül akár a kertek vagy a kerítések kialakításáig. Az utcák keresztmetszeti kialakítása, a szélesség, a járda, a zöldsáv és a fasor léte vagy hiánya, az utcabútorok és közterület berendezések azonosítható kialakítása együtt identitást adhatnak egy-egy térségnek. Miért ne lehetne már fényképről azonosítható egy utcakép? Miért ne lehetne megállapítani egy fotóról, hogy az adott utca a Madárhegyen, a Svábhegyen vagy a Remetehegyen van?

Budapest lehetséges szerkezete

A külső kerületek

Heterogén térség, ahol a budai Békásmegyér-Ófalu, Csillaghegy vagy Budafok dombos területei mellett a pesti síkság kertvárosai sorakoznak Kispesttől Újpestig. A gyűrűt a lakótelepek intenzív foltjainak sora tarkítja Csepeltől Pesterzsébeten át Újpalotáig. Ez a terület – bár viszonylag homogénnek látszik – valójában igen összetett és rendkívül vegyes, amelyet a hagyományos terjedelmes, extenzív iparterületek (Ferencváros, Kőbánya, Újpest), jelentős beépítetlen térségek (vasúti területek, temetők stb.) és kiterjedt kereskedelmi-szolgáltató területek tarkítanak.

A pesti területen is megtalálhatók – minden kerületben – a hagyományos kertvárosias beépítés értékes „maradványai”, melyek közül csak néhány rendelkezik olyan megbecsültséggel, mint a kispesti Wekerle-telep, pedig Zugló, Mátyásföld vagy Rákosliget hagyományos villanegyedei is megérdemelnék azt a kiemelt kezelést, amelyet a fővárosba olvasztás előtti életükben mint önálló települések meghatározó építészeti elemei alkottak. A budai kertvárosoknál említett elvek itt is érvényesek.

Közlekedési gyűrűk

A gyűrű a városszerkezet megújításának kulcsterülete. Szervező és elosztó szerepet tölt be a belső mag és a külső gyűrű között. Tehermentesítő szerepének lényege, hogy az itt kialakítható funkciók széles skálája:

- » megállítsa a belső mag felé igyekvők jelentős hányadát, munkalehetőséget, intézményi, kereskedelmi, szolgáltató és egyéb funkciókat biztosítva az ide érkezők számára
- » csökkentse a belső magra nehezedő terhelést, mert az ide telepített funkciók kifelé vonzzák a belső mag lakóit.

A terület jellegzetessége a két főút gyűrűje, vagyis a két elosztó „pálya” közötti fekvés, ami kiváló feltárást és kapcsolatokat biztosít a területsáv peremlein. A gyűrűben a városszerkezeti sűrűsödések, alközpontok, az intenzív városias lakóterületek és a zöldterületek foltjai változnak. Ez a terület ma igen vegyes állapotú térség, ezért tudatosan törekedni kell a terület célirányos fejlesztésére.

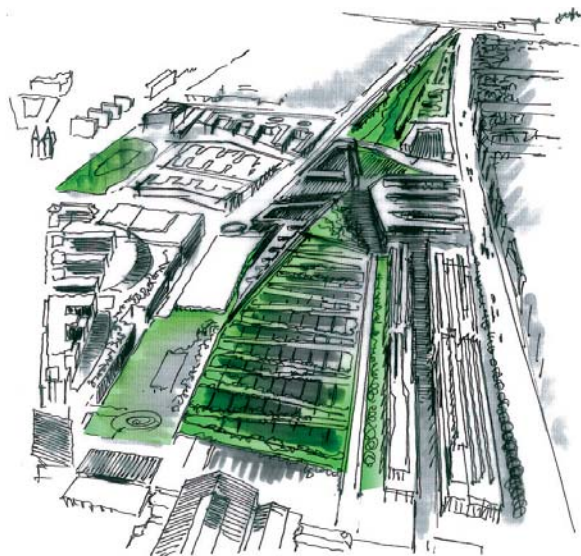
A két főút gyűrűje közötti területsáv a belső maggal együtt önálló makroszerkezeti egységet képez: a főváros szerkezetét és működését meghatározó területként. Itt koncentrálnak a közösségi célú területek nagyvárosias városrész-központjai, több kerületet, városszerkezeti szektorokat ellátó funkciók sűrűsödéseiként. A belső városrészek és a két főút gyűrűje közötti területsáv integráns egységet képeznek, de eltérő karakterű, eltérő adottságú térségek.

Az óbudai Gázgyár és Hajógyár területe, a Népsziget, a Meder utca (360°), Marina-part, Rákosrendező pu., Bosnyák tér környéke, Örs vezér tere környéke, KÖKI környéke, Nagyvásártelep (Duna City), Észak-Csepel, Kopaszi gát környéke és a Kelenföldi pu. térsége alkotják a szervező csomópontok, eszközváltási pontok térségeit. Mindegyik potenciális fejlesztési mag más adottságú, más szerepkörű lehet, miközben azonos funkciókat be kell, hogy betöltsenek. A differenciálás már csak azért is elkerülhetetlen, mert csak e térségek legalább 10-14 millió négyzetméternyi fejlesztést tartalmaznak.

Differenciált közösségi közlekedési korridor (dk3)

Területszervezési szempontból akkor hatékony a megoldás, ha biztosítható a kapcsolódás, azaz a közösségi közlekedési korridor könnyen és hatékonyan megközelíthető. Ezzel növekszik a kapcsolat kihasználtsága, és a használók számának emelkedése lehetővé teszi kisebb alközpontok piaci alapú kialakítását. A hatékonyság javítását több tényező segítheti, külön-külön és együtt: gyalogos megközelítéstől a kerékpározáson át a „ráhordó járatokon” keresztül az embereket helyben tartó alközpontok kiépítéséig. A város szerkezetének megújítása során, több helyen ki kell alakítani a „differenciált közösségi közlekedési korridorokat (DK3)” és megállóhelyeiket, melyek Budán más kezelést, megközelítést, szemléletet igényelnek, mint a pesti oldalon, a területek településszerkezeti adottságai és a lehetséges közösségi közlekedési eszközök (metró, HÉV, elővárosi vasút, S-Bahn, vasút stb.) kapcsolatai **eredményeként**.

MÚZEUM-NEGYED | EURÓPA-HÁZ

A javaslatok összefoglalója

JOGALKOTÁSI KEZDEMÉNYEZÉS, ILLETVE INTÉZMÉNYI JAVASLATOK

AZ ENGEDÉLYEZÉSI ELJÁRÁS EGYSZERÜSÍTÉSE, AZ ÜGYFELEK SZÁMÁRA ÉRTHETŐ ÁTLÁTHATÓSÁGÁNAK ÉS KISZÁMÍTHATÓSÁGÁNAK MEGTEREMTÉSE ALAPCÉLKITŰZÉS. EZEN BELÜL A VONALAS LÉTESÍTMÉNYEKNÉL, A KÖZIGAZGATÁSI HATÁROKON ÁTHÚZÓDÓ BERUHÁZÁSOKNÁL A KÖZIGAZGATÁS DISZFUNKCIONÁLÓ SZÉTTAGOLTSÁGHOZ (KERÜLETI, FŐVÁROSI, AGGLOMERÁCIÓS TELEPÜLÉSEK KÖZIGAZGATÁSI HATÁRÁHOZ) IGAZODÓ HATÓSÁGI MUNKA JELENTŐSEN MEGNEHEZÍTI A BERUHÁZÁSOKAT, FELESLEGES TÖBBLETKÖLTSÉGET OKOZ, ÉS TÖBBLET ZSAROLÁSI POTENCIÁLT BIZTOSÍT AZ ÉRINTETTEKNEK, SZOMSZÉDAIKNAK. KÜLÖNÖS RENDSZERPROBLÉMÁT VET FEL, HA A MEGVALÓSÍTÁSRA VÁRÓ PROJEKT A FŐVÁROS ÉS A KERÜLETEK, VAGY TÖBB KERÜLET, ILLETVE AGGLOMERÁCIÓS TELEPÜLÉS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉT IS IGÉNYLI.

A közigazgatási modell megváltoztatása

A jelenlegi közigazgatási modell nem igazán alkalmas sem az uniós projektek előkészítésére, sem pedig az uniós források allokációjára, optimalizált fogadására. Itt nemcsak az európai intézményrendszer speciális magyar diszfunkciója okoz gondot, hanem az Európai Unió stratégiai tervezésen alapuló projektlogikáját nem követő széttöredezett, és a regionális fejlesztési szükségletet nagybudapesti szinten megjeleníteni nem tudó, az illeszkedéseket nem kezelő, hiányzó integrált komplex terület- és városfejlesztési infrastruktúra. Nincs stratégiai tervezést végző intézmény, nincs érdemi projekt-előkészítés, projektmenedzsment. A város nem tudja optimalizálni és maximalizálni az elérhető forrásokat.

Stratégiai célok kidolgozása

Stratégiai tervezés nélkül nem lesznek komplex célkitűzéseket megfogalmazó stratégiába illeszkedő projektjeink, az európai uniós forrásokat rosszul használjuk fel. Az integrált komplex városfejlesztés ingatlanfelértékelő hatása nem érvényesül, a közösség nem részesedik a tervszerűen végrehajtott felértékelődés hozamából, a piac pedig egy rövid, közép és hosszú távon kiszámíthatatlan, bizonytalan piaci perspektívát áraz be a fejlesztési döntések meghozatalakor. A stratégiai tervezés a kulturális városfejlesztés alap gondolatán nyugszik, amelynek három pillére van: a Duna (Duna Stratégia), a Budapesti Világörökség és a Budapest Zöldváros.

Stratégiai Fejlesztő Központ vagy Intézet felállítása

Még ebben a költségvetési évben fel kell állítani egy fővárosi stratégiai tervező intézetet a kulturális kormányzat és a főváros együttműködése alapján. Feladata a stratégiai tervezés, a projekt-előkészítés és a programozás lenne. A stratégiai tervezést és az intézmény feletti kontrollt ki kell vonni a napi politikai csatározások erőteréből, kölcsönös biztosítékokon nyugvó nemzetstratégiai feladatként kell kezelni. Ha nincs stratégiai tervezés, tovább nő Budapest, közvetve az egész nemzet versenyhátránya a térségben.

A jövőben ez az integrált szervezet készítené Budapest és a Közép-Magyarországi Régió stratégiai tervezését, Budapest kulturális és építészeti arculatát, kulturális gazdaság, vonzerő-gazdaság fejlesztési tevét, végezné a projektek előkészítését. A jövőbeni Stratégiai Fejlesztő Központ (Intézet) az FKT háttérintézménye lehetne, ami nemcsak az FKT hivatali ügyvitelét és hatósági feladatait látná el, hanem az FKT döntéseinek előkészítését és végrehajtását is. Addig a kulturális kormányzat, a fejlesztési kormányzat (Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, NFÜ) és a főváros háttérintézménye lehetne.

Meg kell állapodni szakértői szinten a 15-20 évre szóló fejlesztési irányokban, projektlistákban, a jövőbeni NFT-eket, stratégiai terveket, programozást érintő alapkérdésekben.

A szükséges eszközrendszer

Újra fel kell állítani a Fővárosi Közmunkák Tanácsát, mint metropoliszrégió fejlesztési tanácsot, kétharmados törvényben – az alkotmány rendelkezései szerint az önkormányzati alapjogok csak kétharmados törvényben korlátozhatóak –, a fent ismertetett feladattal és jogkörrel, amely át is venné a stratégiai tervező intézet felügyeletét és irányítását. Haladéktalanul megkezdődhet az uniós forrásokat is megcélzó stratégiai tervezés, a 2003-tól 2020-ig tartó tervciklust érintő projekt-előkészítés, egy „összvárosi magasabb szintű közérdeket megjelenítő jövőkép” megtervezése, programozása, és ezzel összefüggésben a szükséges jogszabályok előkészítése, intézményi keretek felállítása.

A Fővárosi Közmunkák Tanácsa

A szervezet feladatai

- » Stratégiai célok meghatározása, tervezés, a város szerepének pozicionálása, kitörési pontok, fejlesztési célok meghatározása.
- » Csak fejleszt, nem üzemeltet, nem működtet. A működtetés megmarad az önkormányzati rendszerben.
- » A város és agglomerációja fejlesztési szükségleteinek felmérése, megtervezése, kötelező erővel bíró regionális rendeletalkotás a regionális fejlesztési tervről, amely magasabb szintű jogforrás lenne, mint a főváros keretszabályozási és a kerület, agglomerációs települések szabályozási terve. A 2013-tól érvényes NFT fejlesztési igényeinek

költségvetési megalapozása. Az EU által finanszírozott projektek előkészítése.

Tervpályázatok bonyolítása. Eszköze: Stratégiai Tervező Intézet.

- » Nemzeti és uniós források igénybevétele, vagy vegyes finanszírozásból megvalósuló projektek teljes körű bonyolítása (közreműködő szervezet az uniós allokációban), megvalósítása.
- » Döntéshozó szerv, átveheti a Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács feladatkörét (fejlesztési ügynökségével együtt), majd ez kiegészül a stratégiai tervezéshez és programozáshoz, fejlesztésekhez szükséges feladat- és hatáskörökkel. Fejlesztési tervet alkot (rendezési terv), amellyel az önkormányzatok rendezési terve nem lehet ellentétes.
- » Ha nem kerülne sor a kormányhivatalok felállítására: kiemelt hatósági jogkört is kaphat. Általános hatósági másodfok.
- » A város gazdasági erejének növelése, a tervszerű területfejlesztési tevékenység hozamának városfejlesztésbe történő visszaforgatása.
- » Ellátja a Világörökség budapesti helyszíneinek ügynökségi és projektmenedzseri feladatait.

A szervezet illetékessége

Új városegysítés, Budapest metropolisz-régió létrehozása

- » Budapest és agglomerációja, ideértve az intenzív és az extenzív agglomerációt is.
- » Lefedi a mai közép-magyarországi statisztikai régiót.

A szervezet hatásköre

Minden kormány-, és EU-forrást felhasználó közberuházás, PPP-projektek teljes körű tervezése, engedélyeztetése, bonyolítása, megvalósítása. Hatósági jogkörében pedig a meghatározott méret, beruházási volumen feletti vagy városfejlesztési, szépipari szempont alapján meghatározott projektek ellenőrzése. A fenti szuperhatékony városfejlesztési modell megvalósításához kétharmados parlamenti többségre van szükség. Az áthúzó, több ciklust érintő nagyberuházások miatt a szembenálló politikai erőknek amúgy is szükséges a fővárosi nagyberuházásokra a projektlistákat egyeztetni és 15-20 éves szerződést kötni ezek megvalósítására, ezzel mintegy kiemelni a napi politikai erőteréből. A mindenkori kormány és a főváros emberei között pedig a Tanács jelenti azt az intézményes bizalmat, amely megléte esetén hatékonyabban és biztonságosabban lehet fejleszteni, áthúzó több ciklust érintő beruházásokban is gondolkodni. Ha nem kerülne sor az FKT felállítására, akkor mindenképp szükséges létrehozni a budapesti világörökség szervezetét és ügynökségét, amelyek hatásköre kiterjedne a várományi területekre is. Meg kell teremteni a magasabb szintű közérdek megjelenítését az állam és a jelenlegi települési önkormányzati szint között, mert véglegesen lemaradunk a közép-európai városok versenyében. Tagjainak felét és elnökét a kormány adja (az elnöki tisztet akár a miniszterelnök is betöltheti), felét az érintett fővárosi és/vagy agglomerációs önkormányzatok.

A törvényhozás feladatai

Világörökségről szóló törvényjavaslat

A törvény megóvja Budapest épített örökségét, létrehozza a világörökség eszköz-, és intézményrendszerét, mely kidolgozza a budapesti világörökség kiemelt projekt kereteit, és a Duna-stratégiához való illeszkedését.

Budapest kulturális városfejlesztéséről szóló törvény

Érdemes megfontolni egy a Budapest kulturális városfejlesztéséről szóló törvény elfogadását, amely tételesen tartalmazná a kormányzat kiemelt projektjeit, a kulturális városfejlesztés célkitűzéseit, cél- és eszközrendszerét, a megvalósításhoz szükséges kormányzati kötelezettségvállalásokat, garanciákat és a végrehajtásához szükséges intézményrendszert.

Törvény a Fővárosi Közmunkák Tanácsának

(Budapesti Regionális Közfejlesztési Tanács) felállításáról

Fővárosi Törvény (Ötv. módosítás)

Ha sikerül a közigazgatási reform kérdésében a politikai szereplőknek kétharmados többséget létrehozni, akkor feltétlenül indokolt lenne az önkormányzati rendszerünkön belül az Ötv.-ből ismét kiemelve a fővárosi önkormányzati rendszert önálló szabályozás tárgyává tenni, a két meglévő önkormányzati szint között az intézményes kapcsolatot létrehozni, ideértve akár harmadik szintként az agglomerációval való intézményes kapcsolatot. (A város egyesítése a közigazgatásában). Ezzel összefüggésben megoldandó a városi (város-megyei) feladatok, és annak finanszírozásának újragondolása, hatáskörök, illetékességi szabályok újratelepítése, a feladatfinanszírozás új alapokra helyezése, a város erejének, gazdaságának, saját forrásainak (adózás, saját bevételek, terület-településfejlesztési tervek, határozatok felértékelő döntéseinek hasznai közösségi becsatornázása) újraszabályozása. A rendszerváltás óta eltelt 20 esztendő tapasztalatai alapján a vita újryitható a képviselőtestületek, polgármesterek létéről, szerepéről, számáról, különösen a jelenlegi rendszer diszfunkcióinak és finanszírozhatatlanságának ismeretében.

Közberuházási, Közfejlesztési Törvény (tervtörvény)

Tekintettel arra, hogy jelenlegi államháztartási és költségvetés gazdálkodási rendszerünkben intézményesen nem megoldott az egy- vagy többszereplős és állami szerepvállalással több költségvetési cikluson áthúzódó beruházások finanszírozásának, finanszírozhatóságának biztosítása, biztonsága és garanciarendszere (lásd metróprojekt) szükséges a kérdéskör törvényi szintű szabályozása. Itt lehetséges úgy a generális szabályozás, mint a speciális, amikor minden nagy projektet törvényben fogad el az országgyűlés.

Mivel kell foglalkoznia az Új Közmunkák Tanácsának
(Közfejlesztési Tanácsnak) és az Új Kulturális Kormányzatnak

Budapest közép-, és hosszútávú városmegyei (regionális) stratégiai tervének, jövőképeének elkészítésével, a kulturális városfejlesztés, kulturális gazdaságfejlesztés, vonzerőgazdaság szempontrendszerének érvényesítésével. Feladata Budapest tudatos felértékelése a kulturális városfejlesztés eszköztárával.

A tudatos komplex, integrált városfejlesztési stratégia és az arra épülő rendezési tervek megléte önmagukban is olyan tervezett és modellezhető ingatlanfelértékelődéshez vezetnek (a befektető biztos lehet abban, hogy az utcakép megváltozik, javul, és a projektje nem elszigetelt foghíjfejlesztés marad), amelyek forrásbővítési lehetőséget jelenthetnek a közösségi fejlesztésekhez.

Budapest térstruktúrájának jövőendő beavatkozási pontjai minden kiemelt sorrendiség nélkül – az előbb írottak figyelembevételével az alábbi területek:

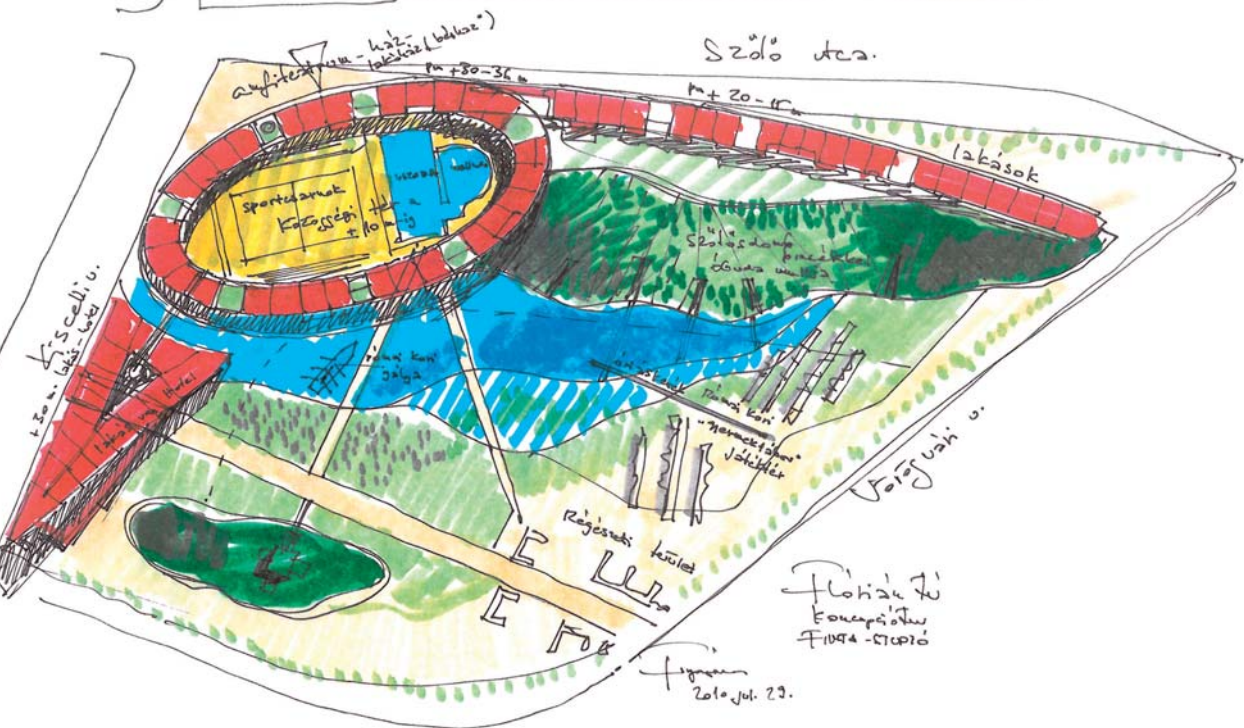
- » a Duna teljes városi szakasza – mindkét part komplex innoválásával, korzók, kikötők stb.
- » a Belváros gyalogos zónáinak kiteljesítése, s megtöltése élettel, az új főutca kiépítése várostest – egyesítések, így a Terézváros–Újlipótváros (múzeumi negyed–Állatkert bővítése–Lehel téri innováció), ill. a Déli pu. feletti–melletti budai városközpont
- » a Millenniumi városközpont fejlesztései – így a Kongresszusi Központ, a Bolyai híd, a HÉV lesüllyesztése a parton vagy a budai oldalon, az egyetemi campus kiépítése és a magyar „génuszok” háza
- » a Budapest Szíve Program újrafogalmazott befejezése
- » Európa Belvárosa Program, a Palota-negyed teljes rehabilitációja, a Budapest Szíve és Európa Belvárosa programok illesztése és befejezése (Nagykörúton belüli történelmi belváros – világörökségi várományi terület – kiépítése)
- » a város zöldzónáinak újrateremtése az átszellőztetett, zöld város új képletének megfogalmazása
- » a Puskás Ferenc Stadion és környezetének innovációja, stadionépítés
- » az elemészett sportterületek visszanyerése
- » a délbudai városközpont (körtér, Allee, Bartók Béla út) teljes kiépítése
- » a Budai Vár (Palota, Polgárváros, Ybl-bazár) funkcióelemzése, s ezt követő komplex rekonstrukciója
- » tematikus területek kijelölése (bank-iroda-lakónegyedek új helye) – ezen belül Csepel, vagy a soroksári Duna-ág területeinek jövője
- » a Dózsa György út-Városliget jövője, új építések, Városliget-bővítés, múzeum, Regnum Marianum stb.
- » a Népliget rehabilitációja, működőképességének megteremtése

- » regionális külterületi központok kiépítése, a toronyházak helyének, léptékének, funkciójának meghatározása
- » az agglomeráció és Budapest kapcsolat elemzése (közlekedés-életmód-ellátás)
- » a város közlekedési hierarchiájának újrafogalmazása, a lokális és átmenő- beérkező-célközlekedés újraelemzése, esetleges alagutak-hidak helye, a Belváros forgalommentesítése a Nagykörúton belül
- » a repülőtér és a város gyorsforgalmi kapcsolatának megteremtése

Az alább felsorolt projektek (a teljesség igénye nélkül) azok a kulturális jellegű beruházások, amelyek tervezése és építése is elkezdődhetne 2010-2014 között, vagy program meghatározásuk, igényfelmérésük, környezetrendezési-szabályozási problémáik komplex felmérése, finanszírozásuk kérdéseinek kidolgozása lehetne ez idő alatt elkészíthető masterplanok témája. A munka-előkészítések a 2014-et követő 4-8 évre programozhatók. (A projektekről részletesebben Finta József: A város és legfontosabb projektjei alatt.)

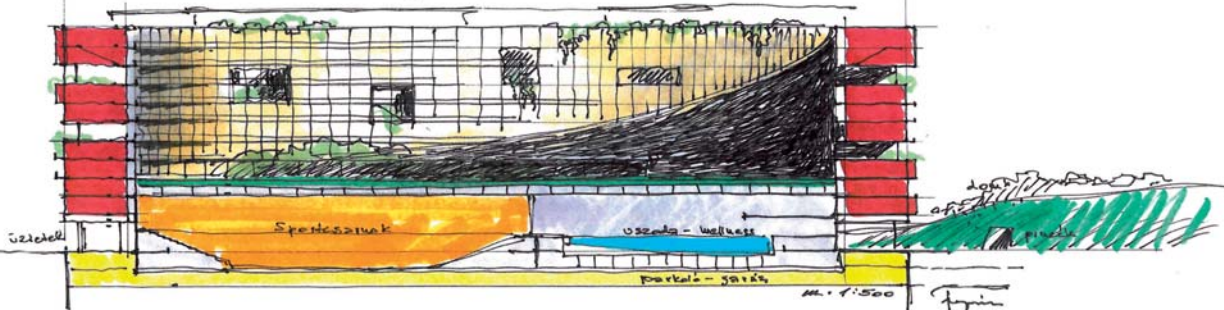

- » Múzeumi negyed, Európa-Ház
- » Nemzeti Galéria, Regnum Marianum
- » Kongresszusi Központ (kulturális-sport funkciókkal)
- » A Világörökségi Kiemelt Projekt – körúton belüli Nagybelváros közterület-rehabilitáció és homlokzati program, Budapest Szíve és Európa Belvárosa programok illesztése, Andrassy út, Belvárosi Duna-part, korzó innovációja, a Vár (Palota, polgárváros, Ybl-bazár), Dísz tér, Szt. György tér
- » Erkel Színház
- » Infobox
- » Zeneakadémia, Operaház, Pesti Vigadó– rekonstrukció
- » Balett Intézet
- » A dunai turizmus fejlesztése a Duna Stratégiához kapcsolódóan – kikötők és kiszolgáló létesítmények fejlesztése
- » A Puskás Ferenc Stadion, Aréna, építés – rekonstrukció
- » A „HÍD” (Bolyai híd) az egyetemek, a kultúra-tudomány-gasztronómia gyalogoshídja az egyetemi campus és a Haller-tengely között
- » Az egyetemi sportcsarnok, a „Tüskecsarnok” befejezése
- » Zöldváros Program
- » A Nemzeti Múzeum, a Szépművészeti Múzeum – rekonstrukció
- » Magyar Építész Múzeum
- » Flórián téri kulturális, sportközpont, gyermek és ifjúsági centrum
- » Duna – múzeum
- » Nemzeti Szalon
- » Falk Miksa utca és környezete fejlesztése
- » A „CET” és környezete – a Közraktárak fejlesztése
- » A Citadella jövője – jövőbeli fejlesztése
- » Aquincum, amfiteátrumok hasznosítása
- » Gyalogos híd a Dráva utcánál
- » Óbudai Gázgyár hasznosítása
- » Árpád vezér feltételezett sírja
- » Római-part rehabilitációja
- » Fürdő-, gyógyfürdőhálózat fejlesztése
- » A Kocka – Magyar Géniusok Háza
- » Az 1956-os forradalom 56. évfordulójának ünnepi helyszínei, emlékművei
- » Magyarországi köztulajdonú épületek műszaki állapotfelmérési programja
- » Peremkerületek kiépítése
- » Az agglomeráció működőképes rákötése a főváros testére, az ott fellelhető kulturális értékek (Esztergom, Szentendre, Gödöllő, Ráckeve stb.) intenzív „fővárosi” használatával!

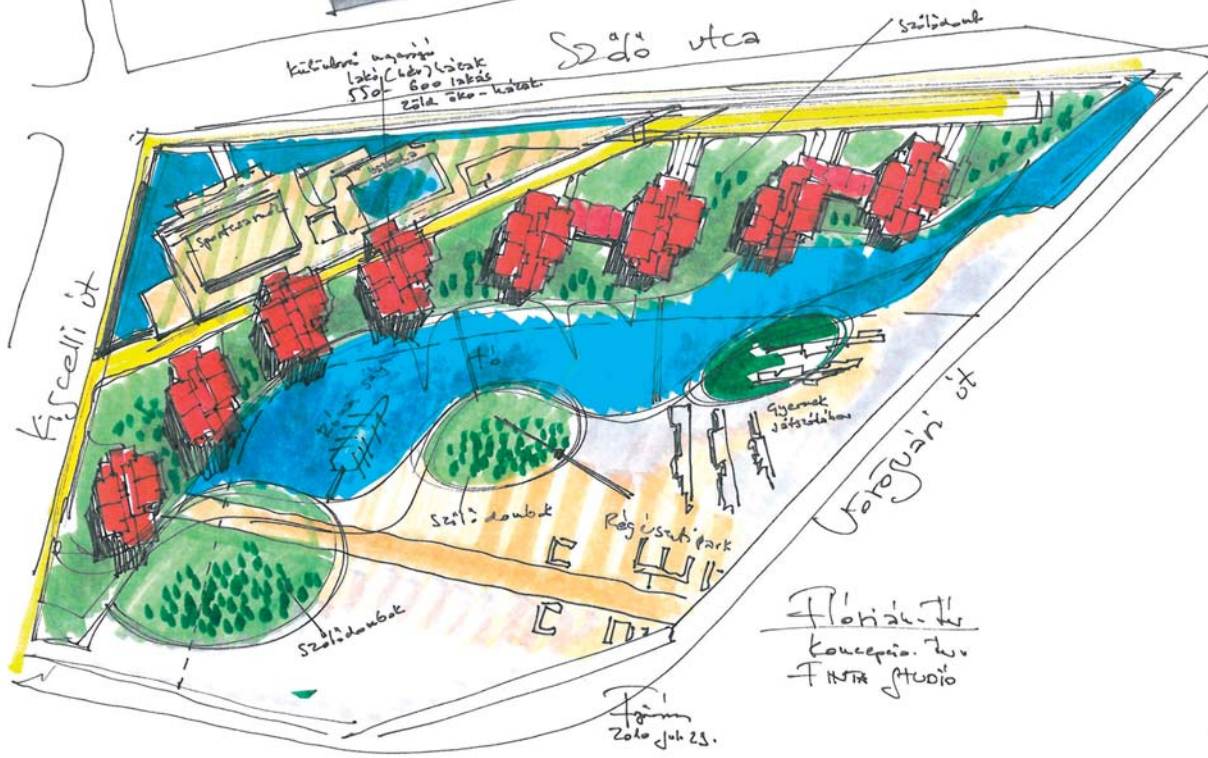

22 amfiteátrum - közelm (lakás melől függő) 300-350 lakás (left/lakások a leg-
 felső szinten, az udvar - felsőben a -3-+10 közötti sportcsarnok - uszoda - wellness
 és egyéb gyermek- ifj. kulturális centrum, zöldtető, kőbe üresek, zárt parkoló,
 a teljes területen elhelyezhető lakászám m² 600 st.

amfiteátrum - közelm 300-350 lakással

Flórián J. Konceptívus
 2010. aug. 2.

Vázlatok a Flórián tér rekonstrukciós tervéhez

Következő oldal | Múzeumi negyed

MAGASHÁZ TERVE ANGYALFÖLDÖN

Budapest szívügyünk

Szerethető, elegáns várost szeretnénk, ami joggal és alappal pályázik a Duna Kulturális Fővárosa címre.

Az ebben a kötetben megfogalmazott gondolatok a városukat szerető és érteni akaró elkötelezett alkotók gondolatai, akik egyben nemzetstratégiai alapvetésnek élik meg szeretett Budapestjük sorsának alakulását.

UAST

FAST

